

Mededeelingen van Huishoudelijken aard.

De aandacht wordt gevestigd op art. 14 van het Regl.: De contributie voor de leden bedraagt f 6.— 's jaars en op Art. 15 van het Regl.: De contributie van de leden, die in Nederland wonen of aldaar een adres hebben opgegeven, wordt betaald door overschrijving c.q. storting op postrekening no. 78828 kantoor 's-Gravenhage ten name van „Secretaris-Penningmeester der Vereeniging ter beoefening van de Krijgswetenschap”. Het door den postbeambte af te geven bewijs van overschrijving c.q. storting is als kwitantie te beschouwen.

Indien 2 maanden na den aanvang van het werkjaar (het werkjaar loopt van 1 October tot 30 Sept.) de contributie niet op bovenbedoelde wijze is voldaan, dan wordt door den Secretaris-Penningmeester per kwitantie beschikt over de contributie, verhoogd met de invorderingskosten.

De contributie der in Ned.-Indië verblijvende leden wordt ingevorderd door de zorg van den Hoofdcorrespondent te *Bandoeng*.

I. Verslag over den toestand der Vereeniging.

a. L e d e n t a l.

Op 30 September 1923 bedroeg:	
het aantal leden hier te lande	1229
” ” ” in Ned. Indië	523
Totaal	1752
Van 1 Oct. 1923 tot 30 Sept. '24 bijgekomen	96
Te zamen	1848
Van 1 Oct. 1923 tot 30 Sept. '24 afgegaan	216
Zoodat het aantal leden op 30 Sept. '24 bedraagt	1632
Waarvan hier te lande	1073
en in Ned. Indië	559

b. G e l d m i d d e l e n.

Op 1 October 1923 saldo in kas bij den Penningmeester	f 1865.37
---	-----------

Voorts:

T e g o e d: saldo in kas bij den Hoofdcorr. in Ned.-Indië	f 181.08
Zoomede nog te innen contributie van:	
51 leden in Nederland en	
595 ” ” Ned.-Indië (waarvan door den Hoofdcorrespondent reeds f 1500.— zijn verrekend in 22/23).	
De ontvangsten in 1923/24 bedroegen	f 9478.79
Totaal	f 11344.16
De uitgaven over hetzelfde tijdvak hebben bedragen	f 10189.05
Blijft in kas op 30 Sept. '24	f 1155.11

Bovendien:

Te goed: saldo in kas bij den Hoofdcorr. in
Ned.-Indië op het einde van het werkjaar 1922/23 f 5.35
zoo mede nog de geheele contributie der leden over 1923/24 in
Ned.-Indië en van 95 leden in Nederland.

Aan advertenties f 490.— (f 140.— dubieus).

Nog te betalen aan uitgever: f 2724.01.

De vereeniging heeft geen subsidies meer ontvangen of aan-
gevraagd.

II. Rekening en verantwoording van het Bestuur over zijn geldelijk beheer.

In de Commissie tot het nazien van de Rekening en Verant-
woording van den Secretaris-Penningmeester hebben zitting
gehad de heeren P. J. van DER MEULEN, res. majoor der Jagers,
P. van HULSTYN, kapitein der Infanterie N. I. L. en J. J. D.
VERSCHOOR, eerste luitenant der Grenadiers.

Zij hebben, blijkens hun brieven d.d. 17 October 1924. en
20 October 1924, verklaard de rekening en verantwoording over
het boekjaar 1923/24 in orde te hebben bevonden en accoord te
gaan met het gevoerde finantiëele beheer, en brengen den
Secretaris-Penningmeester hulde voor het accuraat en zuinig
beheer van de gelden der Vereeniging.

III. Nieuwe leden.

OPGAVE NIEUWE LEDEN.

Nederlandsch-Indië.

Generale Staf: H. Behrens, Kap.

Infanterie: E. Th. Jap Tjong, 1e Lt., H. J. Veenendaal, 1e Lt.,
F. J. Bussing, 1e Lt., C. F. Berg, 2 Lt., W. C. A. van Beek,
2e Lt., P. A. Saro, 2e Lt., P. W. O. Schreuders, 2e Lt., W. J. H.
Houbolt, 2e Lt., J. W. Klay, Kap., J. Klein, 2e Lt., A. W. van
de Logt, 2e Lt., P. van den Ende, 1e Lt., H. Knoote, Kap.,
P. H. van der Meer, 2e Lt., P. Gerssen, 1e Lt., A. J. C. Buysman,
Kap., A. F. Sant, 1e Lt.

Artillerie: J. H. Wesselink, 1e Lt., J. G. Ormel, 2e Lt., E. J.
Beck, 2e Lt., W. H. Libosan, Kap.

Geneeskundige Dienst: P. Vierhout, Mil. Ap. 1e kl., Dr. C.
Huyer, Off. van Gez. 1e kl., J. van Dulm, Dir. Paardenarts 2e kl.,
H. P. Wirth, Off. van Gez. 2e kl.

Bibliotheken: Bibliotheek A. C. W. te Bandoeng.

Nederland.

's-Gravenhage: A. C. de Ruyter van Steveninck, 1e Lt. Veld-
Art., R. Römer, 2e Lt. Veld-Art., F. C. G. van der Poel, 2e Lt.
Inf. N. I. L., V. O. Plas, 2e Lt. Inf. N. I. L., W. H. Bückert, res.
1e Lt. Grenadiers, J. Mutters, res. 1e Lt. der Grenadiers, W. K.
Seyn, 2e Lt. Genie N. I. L., J. B. H. Willemsz. Geeroms, 2e Lt.
Inf. N. I. L. Alkmaar: Henrik J. J. M. Dorbeck, res. Lt. Inf.
Amsterdam: N. P. G. Janssen, 1e Lt. Inf. Assen: G. Lantzen-
dörffer, 2e Lt. Inf., J. Gerritsen, 2e Lt. Inf., Bussum: A. H.

ongertman, res. Kapt. 1 R. I. Ede: G. Gips, 2e Lt. Inf. Epe:
 Zylstra, Kap. Inf. N. I. L. Gorinchem: M. J. van der Hoog,
 e Lt. Art. Nijmegen: J. H. M. Franssen, vaandrig Inf., M.
 e Vos, 1e Lt. Inf. N. I. L., J. L. H. A. Antoni, 1e Lt. Inf.
 In het afgelopen jaar zijn ontvangen de navolgende boek-
 werken:

Jaarverslag van den Topografischen dienst in Nederl. Indië
 ver: 1922.

Jaarverslag van den Topografischen dienst in Nederl. Indië
 ver: 1923.

Verslag van de permanente Commissie voor opneming en
 aanbevelingswerkzaamheden in Ned. Indië over 1918 t/m. 1922.

The Field Artillery Journal Sept./Oct. '23, met voordracht
 Maj. SCHUURMAN.

Das Württembergische Reserve Inf. Regiment No. 247 im
 Weltkrieg 1914—1918 von Dr. AUG. HERCKENRATH, Oberl. der
 Res. a. D.

29ste Jaarverslag der Nasporingen en Studiën op het gebied
 der Nederl. en Nederl. Ind. Krijgsgeschiedenis (tot en met 31
 Dec. 1923).

6e Vervolg met naam en zaakregister van den Catalogus van
 de Boeken en Kaarten uitmakende de Bibliotheek van het Dep.
 van Koloniën.

Aan de schenkers is door het bestuur dank betuigd.

Bijeenkomst van 24 October 1924.

Voorzitter: Generaal-Majoor b. d. J. L. TEN BOSCH.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Met een hartelijk welkom
 aan U allen in het zoo pas ingetreden vereenigingsjaar open
 ik deze vergadering.

Alvorens over te gaan tot het verkiezen van 3 bestuurs-
 leden, is het mij een behoefte namens de Vereeniging hier een
 woord van hulde te brengen aan de medewerkers van het
 Wetenschappelijk Jaarbericht voor hun degelijken arbeid en
 een woord van hartelijken dank aan de Commissie van
 Redactie van dat Jaarbericht voor de moeite, die zij zich
 heeft gegeven.

Voorts kan ik der vergadering mededeelen, dat de volgende
 voordrachten in 1924/25 gehouden zullen worden.

Zooals de heeren bekend is, zal hedenavond de luitenant-
 kolonel DE GELDER „De voortgezette opleiding van den
 Beroepsofficier" ter hand nemen; voorts op:

28 November 1924. De vermoedelijke beteekenis van den
 invloed van de chemische strijdmiddelen op de oorlogvoering,
 door kapitein v/d. gen. staf BEST; in de

Bovendien:

Te goed: saldo in kas bij den Hoofdcorr. in

Ned.-Indië op het einde van het werkjaar 1922/23 f 5.35

zomede nog de geheele contributie der leden over 1923/24 in Ned.-Indië en van 95 leden in Nederland.

Aan advertenties f 490.— (f 140.— dubieus).

Nog te betalen aan uitgever: f 2724.01.

De vereeniging heeft geen subsidies meer ontvangen of aangevraagd.

II. Rekening en verantwoording van het Bestuur over zijn geldelijk beheer.

In de Commissie tot het nazien van de Rekening en Verantwoording van den Secretaris-Penningmeester hebben zitting gehad de heeren P. J. VAN DER MEULEN, res. majoor der Jagers, P. VAN HULSTYN, kapitein der Infanterie N. I. L. en J. J. D. VERSCHOOOR, eerste luitenant der Grenadiers.

Zij hebben, blijkens hun brieven d.d. 17 October 1924. en 20 October 1924, verklaard de rekening en verantwoording over het boekjaar 1923/24 in orde te hebben bevonden en accoord te gaan met het gevoerde finantiëele beheer, en brengen den Secretaris-Penningmeester hulde voor het accuraat en zuinig beheer van de gelden der Vereeniging.

III. Nieuwe leden.

OPGAVE NIEUWE LEDEN.

Nederlandsch-Indië.

Generale Staf: H. Behrens, Kap.

Infanterie: E. Th. Jap Tjong, 1e Lt., H. J. Veenendaal, 1e Lt., F. J. Bussing, 1e Lt., C. F. Berg, 2 Lt., W. C. A. van Beek, 2e Lt., P. A. Saro, 2e Lt., P. W. O. Schreuders, 2e Lt., W. J. H. Houbolt, 2e Lt., J. W. Klay, Kap., J. Klein, 2e Lt., A. W. van de Logt, 2e Lt., P. van den Ende, 1e Lt., H. Knoote, Kap., P. H. van der Meer, 2e Lt., P. Gerssen, 1e Lt., A. J. C. Buysman, Kap., A. F. Sant, 1e Lt.

Artillerie: J. H. Wesselink, 1e Lt., J. G. Ormel, 2e Lt., E. J. Beck, 2e Lt., W. H. Libosan, Kap.

Geneeskundige Dienst: P. Vierhout, Mil. Ap. 1e kl., Dr. C. Huyer, Off. van Gez. 1e kl., J. van Dulm, Dir. Paardenarts 2e kl., H. P. Wirth, Off. van Gez. 2e kl.

Bibliotheken: Bibliotheek A. C. W. te Bandoeng.

Nederland.

's-Gravenhage: A. C. de Ruyter van Steveninck, 1e Lt. Veld-
Art. , R. Römer, 2e Lt. Veld-Art., F. C. G. van der Poel, 2e Lt.
Inf. N. I. L., V. O. Plas, 2e Lt. Inf. N. I. L., W. H. Bückert, res.
1e Lt. Grenadiers, J. Mutters, res. 1e Lt. der Grenadiers, W. K.
Seyn, 2e Lt. Genie N. I. L., J. B. H. Willemsz. Geeroms, 2e Lt.
Inf. N. I. L. Alkmaar: Henrik J. J. M. Dorbeck, res. Lt. Inf.
Amsterdam: N. P. G. Janssen, 1e Lt. Inf. Assen: G. Lantzen-
dörffer, 2e Lt. Inf., J. Gerritsen, 2e Lt. Inf., Bussum: A. H.

Bongertman, res. Kapt. 1 R. I. Ede: G. Gips, 2e Lt. Inf. Epe: J. Zylstra, Kap. Inf. N. I. L. Gorinchem: M. J. van der Hoog, 2e Lt. Art. Nijmegen: J. H. M. Franssen, vaandrig Inf., M. de Vos, 1e Lt. Inf. N. I. L., J. L. H. A. Antoni, 1e Lt. Inf.

In het afgelopen jaar zijn ontvangen de navolgende boeken:

Jaarverslag van den Topografischen dienst in Nederl. Indië over 1922.

Jaarverslag van den Topografischen dienst in Nederl. Indië over 1923.

Verslag van de permanente Commissie voor opneming en kaarteeringswerkzaamheden in Ned. Indië over 1918 t/m. 1922.

The Field Artillery Journal Sept./Oct. '23, met voordracht Maj. SCHUURMAN.

Das Württembergische Reserve Inf. Regiment No. 247 im Weltkrieg 1914—1918 von Dr. AUG. HERCKENRATH, Oberl. der Res. a. D.

29ste Jaarverslag der Nasporingen en Studiën op het gebied der Nederl. en Nederl. Ind. Krijgsgeschiedenis (tot en met 31 Dec. 1923).

6e Vervolg met naam en zaakregister van den Catalogus van de Boeken en Kaarten uitmakende de Bibliotheek van het Dep. van Koloniën.

Aan de schenkers is door het bestuur dank betuigd.

Bijeenkomst van 24 October 1924.

Voorzitter: Generaal-Majoor b. d. J. L. TEN BOSCH.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Met een hartelijk welkom aan U allen in het zoo pas ingetreden vereenigingsjaar open ik deze vergadering.

Alvorens over te gaan tot het verkiezen van 3 bestuursleden, is het mij een behoefte namens de Vereeniging hier een woord van hulde te brengen aan de medewerkers van het Wetenschappelijk Jaarbericht voor hun degelijken arbeid en een woord van hartelijken dank aan de Commissie van Redactie van dat Jaarbericht voor de moeite, die zij zich heeft gegeven.

Voorts kan ik der vergadering mededeelen, dat de volgende voordrachten in 1924/25 gehouden zullen worden.

Zooals de heeren bekend is, zal hedenavond de luitenantkolonel DE GELDER „De voortgezette opleiding van den Beroepsofficier" ter hand nemen; voorts op:

28 November 1924. De vermoedelijke beteekenis van den invloed van de chemische strijdmiddelen op de oorlogvoering, door kapitein v/d. gen. staf BEST; in de

1e Helft van Januari 1925. Het actief optreden bij de oorlogvoering in Nederland, door ritmeester VAN VOORST TOT VOORST; in de

2e Helft van Februari 1925, te Amersfoort. Onze infanterie-bewapening, door kapt. inf. OLY; in de

2e Helft van Maart 1925. Onze kustverdediging, door majoor gen. staf LAMBOOY.

Als reserve. De lichte brigade, door ritmeester WIRIX.

Thans, Mijne Heeren, komt de agenda aan de orde en wel de verkiezing van 3 bestuursleden. Wegens drukke werkzaamheden kan de heer HEYMAN zich niet herkiesbaar stellen en ik betreur dit, heb mij evenwel bij zijn besluit moeten neerleggen. In de laatst gehouden bestuursvergadering heb ik dank en hulde gebracht aan den heer HEYMAN voor hetgeen hij voor onze Vereeniging heeft gedaan; gaarne herhaal ik dat in deze vergadering.

Mag ik de heeren VAN DER VIJVER en SEYFFARDT uitnoodigen met den secretaris, het stembureau te willen vormen. Dat de presentielijst geteekend moet worden door degenen die aan de stemming deelnemen, is bekend.

(Tot de stemming wordt overgegaan).

De VOORZITTER: Mijne Heeren! De uitslag van de stemming is, dat zijn uitgebracht 34 stemmen, waarvan op den heer TEN BOSCH 33, op den heer KOSTER 28, op den heer RAAYMAKERS 18 en nog eenige verspreid.

De heer KOSTER heeft mij verzekerd, de herbenoeming te zullen aanvaarden; ik zelf zal gaarne in het bestuur van Uwe Vereeniging blijven zitting nemen; den heer RAAYMAKERS zal zijn benoeming worden medegedeeld en ik twijfel niet of Z. H. E. G. zal deze aanvaarden.

Den stemopnemers wordt dank gebracht voor hun arbeid.

De huishoudelijke werkzaamheden zijn hiermede afgedaan.

Alvorens het woord te verleenen aan den spreker van hedenavond, moge ik het gebruikelijke verzoek richten tot de heeren, die aan het debat wenschen deel te nemen, om zich gedurende de pauze daartoe bij mij aan te melden.

VOORTGEZETTE VORMING VAN DEN BEROEPSOFFICIER.

Inleiding.

De heer DE GELDER: M.H. de Voorzitter, Mijne Heeren. Het is heden de derde maal, dat mij het voorrecht te beurt valt als spreker voor Uwe Vereeniging te mogen optreden. Lagen mijne beide vorige voordrachten op het gebied der opleiding van de verlofs-officieren, ditmaal zal „De voortgezette vorming van den beroeps-officier” Uwe aandacht vragen.

Waar het bestuur dit onderwerp koos, waar de verschillende officiers-vereenigingen reeds meermalen van hunne belangstelling daarvoor deden blijken en waar ook ik zelf het van overwegende beteekenis vind, zoo voor de toekomst van ons officierkorps, als voor die van ons leger, daar moge de verwachting niet te stout zijn, dat ook het Legerbestuur deze aangelegenheid van voldoende beteekenis zal achten, om ze eerlang op afdoende wijze te regelen.

Feitelijk zou de studie, die ik U voorleg, moeten zijn opgebouwd op eene inleiding: „De vorming *tot* beroeps-officier”.

Intusschen ontbreekt momenteel niet slechts de gelegenheid om allereerst *deze* quaestie onder de oogen te zien, doch bovendien... het is mij niet gevraagd en in ieder geval zouden wij toch ook op een herziening der officiers-opleiding niet mogen wachten om het andere aan te pakken. Wij zullen derhalve bij de besprekingen van hedenavond moeten uitgaan van de eerste vorming, zooals deze thans nog *is*: maar hieruit volgt uiteraard, dat wij voorloopig bij een voortgezette vorming noodzakelijkerwijze, naast het vele andere, ook nog al datgene zullen moeten aanbrengen of verbeteren, wat bij de eerste opleiding werd verzuimd, dan wel in te engen vorm of in te geringe mate werd bijgebracht.

Overigens ben ik uitgegaan van de — laat ons hopen juiste — gedachte, dat de bestaande organisatie aan beroeps-officieren niet verder zal worden ingekrompen.

Ofschoon ik nu volstrekt niet behoort tot hen, die al wat uit het buitenland komt onbepikt bewonderen en daar

tegenover de vruchten van eigen bodem misprijzen, zoo zie ik mij toch gedwongen, teneinde het onderwerp juist te kunnen behandelen, allereerst eens rond ons heen te zien, immers... de eigen bodem geeft op dit gebied nog maar weinig. Doch dit weinige zal ik in ieder geval in mijne beschouwingen betrekken.

Ten slotte nog een kleine waarschuwing.

Men kan geen omelet bakken, zonder eieren te breken en evenmin kan men aangeven, *hoe* iets moet worden en *waarom* het zoo moet worden, zonder te vermelden wat verkeerd of onvoldoende schijnt. Dergelijk aantasten van heilige huisjes wekt allicht gevoeligheidjes. Laat ons echter hopen, dat men de goede bedoelingen daarboven uit zal weten te zien en dat, zooals de Franschman zegt: „le casseur de vitres sera le bienvenu dans le salon où l'on étouffe”.

Want, dit stel ik voorop: vóórloopen op het gebied der officiers-vorming, doen wij allerminst!

Ik wil thans in de eerste plaats Uwe aandacht vragen voor het Duitsche leger.

DUITSCHLAND. ¹⁾

Der Offizier der Zukunft muss zu den Gebildetsten seiner Zeit gehören; er muss die beste Schule durchgemacht haben und seine Kenntnisse dürfen nicht einseitig sein.

ARNO VOIGT.

De wereldoorlog, die voor het Duitsche Rijk met een zoo ernstige nederlaag eindigde, de daarop volgende revolutie, naar vooral ook het vredestractaat van Versailles, hebben geleid tot een algeheele legerdesorganisatie, tot een tijdelijk ineenstorten der *oude legervormen*, tot het verdwijnen van den Generalen Staf en van de Kriegsakademie. Althans zoo scheen het aanvankelijk.

Echter, voor den opmerkzamen beschouwer, ligt de zaak eenigszins anders en blijkt al spoedig, dat de Duitsche

¹⁾ Wij verwijzen naar Bull. B. des Sc. Mil. (Februari en Juli 1922) Revue Mil. Française, (Maart 1924), Ausbildungsvorschrift für die Infanterie, „Die Wehrkreisprüfung” 1922 en 1923 (Verlag Offene Worte) enz. enz.

legerleiding zich van de zware slagen heeft hersteld, dat zij meester is op het gebied van „tarnen” en doelbewust voortschrijdt op een weg, die, van de richting, in Versailles aangegeven, al zeer sterk afwijkt.

Wij willen hierop echter niet nader ingaan, doch voor ons doel uitsluitend een en ander betreffende de officiersopleiding bespreken. ¹⁾

De opleiding *tot* den officiersrang, welke vier jaren van degelijke vorming omvat, is zeer overzichtelijk behandeld in het aardige werkje van COCHENHAUSEN „Der weg zum Offizier im Reichsheer”; wij mogen daarheen wel verwijzen. Is de luitenant echter eenmaal bij zijn korps in functie gesteld zoo wordt ook aan zijn *voortgezette* vorming veel zorg besteed.

„Die Erziehung der Offiziere”, zegt het Ausbildungsvorschrift „die Förderung der Entwicklung von Charakter, Geist und Willen, die Anleitung in der militärischen und allgemeinen Weiterbildung, ist in *erster* Linie Sache der Regiments-kommandeure.”

De beste resultaten worden verwacht van het dienen in den troep (men heeft daar immers steeds een troep), zoomede van het geven van vele practische opdrachten. *Physiek* wordt de officier aangezet tot lichaams oefeningen, schieten, jachtrijden, wielrijden en besturen van auto's.

Wetenschappelijk wordt dit gecompleteerd door het aanhooren — en ook *zelf* houden — van voordrachten, door krijgsspel en tactische opdrachten, door Winterarbeiten (2 per jaar), en door kader oefeningen in het terrein. De aandacht wordt hierbij gevestigd op de wenschelijkheid van onderlingen omgang der verschillende wapens en van gedachtenwisseling.

Dan moet de officier van buitenlandsche legers, van hun organisatie, hun bewegings- en gevechtsvormen op de hoogte zijn; hij moet vreemde talen beheerschen, een vlot terrein-

¹⁾ SCHWARTE (Die Technik im Weltkrieg, blz. 3) beklagt zich, dat, vóór den oorlog, in het leger zoo weinig aandacht aan techniek en haar betekenis werd geschonken, een gevolg van het feit, dat men er in de leidende kringen ook niet van op de hoogte was. Thans is dit anders.

opnemer zijn. Ook de krijgsgeschiedenis wordt niet vergeten; deze studie immers „vertieft das Verständnis für das Wesen des Krieges, schärft das Urteil, weitert den Blick und lässt das psychologisch Bedeutsame erkennen.“

En eindelijk is ook gedacht aan staatsinrichting en sociologie. Wij lezen de behartigenswaardige woorden „Ergänzung der *Fachausbildung* des Offiziers durch *allgemeine Bildung* ist unerlässlich. Kenntniss der Grundlagen des deutschen Volks- und Staatslebens festigt den Zusammenhang zwischen Heer und Volk... Vergleiche mit den Grundlagen fremder Staatswesen klären das Urteil.“ Ook op dit gebied derhalve voordrachten en besprekingen, met gelegenheid tot debat. En ieder officier krijgt, minstens eenmaal in de drie jaar, een opdracht uit te werken betreffende „die planmäßige Behandlung bestimmter Ausschnitte aus dem Volks- und Staatsleben.“

Denkt men zich nu in, dat de Duitse officier óók nog herhaaldelijk buiten zijn korps wordt gedetacheerd voor 4 à 6 weeksche cursussen (mitrailleurs, schietschool, pioniers e.d.) zoo krijgt men het gevoel van tegenover een rijstebrijberg te staan en vraagt men zich allicht af, of dat alles niet min of meer „papier“ zou blijven?

Toch is zulks geenszins het geval; bij de meeste korpsen houdt men zelfs jaarlijks een tentamen in tactiek, krijgsgeschiedenis en versterkingskunst, immers aan de horizon daagt een *verplicht* examen, *een doel voor allen*.

„Jeder Offizier hat sich als Leutnant oder Oberleutnant einer Wehrkreisprüfung zu unterziehen; Wiederholung ist zulässig.“

Voorts lezen wij:

„Der Vorbereitungsunterricht zur Wehrkreisprüfung soll das Wissen und können des jungen Offiziers erweitern und ihm die Wege zu weiterem *Selbststudium* weisen.“

Die Wehrkreisprüfung ¹⁾ selbst hat den Hauptzweck,

¹⁾ Zij komt vrijwel overeen met het vroegere krijgsschool-examen en geeft niet alleen een kijkje op de wijze, hoe de officieren, doch ook hoe de korps-chefs, hun taak opvatten. Het examen omvat proefwerk omtrent theoretische- en toegepaste

eiuen allgemeinen Ueberblick über den Stand der wissenschaftlichen Ausbildung der Offiziere zu gewinnen und diejenigen Offiziere zu ermitteln, die nach ihren militärischen und allgemeinen Bildung, Begabung und Urteilkraft für Ausbildung zu Gehilfen der höheren Truppenführung, für Verwendung bei Kommando-behörden und Schulen geeignet erscheinen."

Langs dezen weg komt men alzoo tegemoet aan het verdwijnen van Generalen Staf en Kriegsakademie, immers heeft elke divisie thans haar „Wehrkreis-cursus", zoodat bijv. in 1921 in totaal reeds 70 officieren een hoogere opleiding ontvingen. Een deel dezer uitverkorenen blijft in de staven, met anderen wordt de opleiding zelfs nog verder vervolgd in de „Heeresbücherei", een eenigszins vreemdsoortige instelling.

Wij teekenen hierbij ten slotte aan, dat in de Opperste Legerleiding zich momenteel 85 officieren van den Gr. Generalen-Staf bevinden; lijkt zulks aanzienlijk minder dan vóór den oorlog (141) zoo zij men indachtig, dat bijv. de geographische- en de krijgsgeschiedkundige afdeeling geheel zijn verburgerlijkt, d.w.z. bezet door *gewezen* officieren.

Is de officier eenmaal kapitein, zoo staan — althans voor zoover ons bekend — voor het oogenblik geen cursussen of examens meer op het programma; wel blijft men ook dan nog veel hechten aan detachering bij andere wapens. Bij de grootere oefeningen heeft zelfs een bepaalde uitwisseling van officieren plaats met de duidelijke strekking zodoende te komen tot betere kennis der zuster-wapens, tot grootere onderlinge appreciatie, meerdere samenwerking en t.z.t. tot een vlotte bevelvoering over samengestelde afdeelingen.

Wij stappen hiermede van de Deutsche opvattingen af en wenden ons tot Frankrijk.

tactiek, wapening en uitrusting, pionier- en versterkingskunst, terreinleer en schetsen, geschiedenis, economische aardrijkskunde, vreemde talen, burgerlijk recht, wis- en natuurkunde, scheikunde en lich. opvoeding. Wij verwijzen voor de opgegeven vragen en de beantwoording naar de uitgave „Die Wehrkreisprüfung" bij Offene Worte te Berlijn, waarvan reeds verschillende jaargangen zijn verschenen, welke wij als studie-object zeer aanbevelen.

FRANKRIJK.

La véritable éducation professionnelle consistera à ouvrir l'esprit des officiers à la compréhension de tous les problèmes nouveaux d'ordre économique, financier, politique, social; à élargir constamment leur horizon et d'une façon générale à étendre leurs connaissances à tout ce qui touche au savoir humain et non plus à les impregner d'une doctrine unique, officielle, sorte de dogme imposé, dont il devient à peu près impossible de se débarrasser, si les évènements de guerre prennent une tournure imprévue.

LEBAUD (Commander).

Men kan veilig zeggen, dat in 't algemeen, vóór 1914, ook hier niet werd voorzien welke hooge eischen de komende oorlog aan den beroeps-officier zou stellen. Men verlangde van hem, naast militaire-, vooral reglementen-kennis, voornamelijk een krachtig physiek, de noodige energie en bravour, eenige algemeene ontwikkeling en, o zeker, ook eenige kennis van wiskunde, van natuur- en scheikunde.

Dit beperkt geheel scheen echter ruimschoots voldoende, zoowel om de vrij eenvoudige instrumenten te behandelen, toenmaals bij het leger in gebruik, als om als basis te dienen voor eigen voortgezette studie of om t.z.t. den persoon in kwestie in staat te stellen als aanvoerder op te treden. Vooral routine scheen veel waard en de wetenschappelijke eisch trad daarnevens allerminst op den voorgrond.

Wel zijn de tijden sedert geheel veranderd!

Gedurende den oorlog had men tijd noch gelegenheid, noch ook zelfs als regel een voldoende aantal geschikte kandidaten, om veel aan wetenschap te doen; vooral de man van de daad maakte derhalve bevordering, ook al ondervond men menigmaal de gevolgen van gemis aan ontwikkeling en technische kennis.

Toen echter de vrede eenmaal was gesloten, kwam al ras de eerlijke erkenning, betreffende den wetenschappelijken achterstand en zoo lazen wij bijv. in la France Militaire van 15 Maart 1921: „Tout le monde est actuellement d'accord sur le caractère industriel de la guerre moderne. Pour préparer celle-ci et la bien conduire, il faut à tous nos

officiers de carrière une solide éducation scientifique, quelle que soit l'arme à laquelle ils sont destinés." 1)

Het is nu bepaald merkwaardig om te zien, hoe de militaire auteurs uit de eerste oorlogsjaren weldra eenstemmig waren in hun oordeel, niet slechts omtrent de gewijzigde taak van den beroeps-officier en de verhoogde eischen aan dezen te stellen, doch ook omtrent de velerlei redenen, die daartoe leidden. Zoo wijst bovengenoemd blad (26 Mei) er met nadruk op, dat de officier niet alleen meer mag worden beschouwd, als de chef, die beveelt en moet worden gehoorzaamd, doch vooral als „un instructeur et un éducateur national”, wiens sociale taak belangrijk is en onbetwistbaar.

Echter juist omdat *alle* klassen der maatschappij bij hem ter onderrichting komen, behoort zijn prestige te berusten op een werkelijke intellectueele en moreele superioriteit. Wil hij zijn omvangrijke en moeilijke taak goed vervullen, zoo dient zijn intellectuel peil derhalve *tenminste* gelijk te staan met dat der meest ontwikkelden, die geroepen zullen worden om onder zijn bevelen te dienen.

Commandant BOUVARD 2) oordeelt als volgt.

De beroeps-officier is voornamelijk bestemd om in oorlogstijd de *hoogere, leidende* posten te bezetten; derhalve is het wenschelijk, dat hij ook reeds in vreedstijd de hoogere rangen op middelbaren leeftijd bereikt en dus bijv. op 35 à uiterlijk 40-jarigen leeftijd een bataljon commandeert. Lang dienen in lagere rangen is voor hem verkeerd. „La connaissance de la troupe est, sans doute, indispensable, le commandement de la section et de la compagnie sont d'excellentes écoles,

1) Wij verwijzen in dit verband o.a. naar het werk van GASCOUIN, Commandant de l'artillerie du 1er Corps d'armée à Lille „L'évolution de l'Artillerie pendant la guerre” waarin wij lezen: „On peut donc dire, d'une façon générale, que la conduite de la guerre dans les grandes armées, quelles qu'elles fussent, dans les campagnes récentes, semble, au point de vue de l'armement tout au moins n'avoir pas été en rapport avec les connaissances de l'époque, en matière scientifique et industrielle”. Hij vermeldt ook den brief van generaal NOGI, in 1904 voor Port-Arthur en een Duitsche klacht van gelijke strekking.

2) Les leçons militaires de la guerre.

mais il faut bien constater qu'après une demi-douzaine d'années passées dans l'exercice de chacun de ces commandements, le bagage expérimental est constitué — ou alors il ne le sera jamais — *et la lassitude vient.*''

Het is alzoo verkeerd deze lagere rangen te *overladen* met beroeps-personeel, noodwendig bestemd om te verdorren in eenvoudige en voortdurend herhaalde bezigheden, wier eenonigheid er toe leidt, dat zij tenslotte worden volbracht zonder veel vuur of toewijding, terwijl de betrokken personen allicht tot ontmoediging en ontevredenheid geraken.

Hij wijst dan verder op de noodzakelijkheid eener oorlogsvoorbereiding *op elk gebied*, op zich zelf reeds een veel eischende arbeid; hij wijst op de onmisbaarheid van personen, die zich geheel wijden aan hogere militaire studie, aan krijgsgeschiedenis, aan het hoog houden der traditie. En dan ten slotte ziet ook hij de taak van instructeur en opvoeder momenteel, veel meer dan voorheen, op den voorgrond treden en hierbij niet het minst het vormen van een onnoemelijk aantal reserve-aanvoerders uit de beste elementen des volks „auxquels leurs instructeurs ne s'imposeront ni par les galons, ni par le ton de commandement, mais seulement par l'autorité du savoir technique, l'étendue des connaissances générales et la valeur morale”.

Zodoende is het voornaamste overwicht, door den officier te verkrijgen, gelegen in zijn *geestelijke meerderheid* en moet het korps beroeps-officieren „reduit en nombre, être une élite”.

(Generaal SERRIGNY ¹⁾ wijst er op, dat de jongste oorlog, reeds van den beginne af, vol verrassingen is gebleken; men begon en eindigde met den veldoorlog, daar tusschen in verschenen allerlei antieke wapenen en strijdwijzen en wijders stond men doorlopend voor nieuwe technische zaken en gewijzigde tactische vormen of toepassingen. In de eerste plaats zal de beroepsofficier derhalve, ook in de toekomst,

¹⁾ Réflexions sur l'art de la guerre. Hij bepleit aan het einde eener H. K. S. opleiding een 2-jarige detachering bij een ander wapen.

niet zoozeer van noode hebben een aantal van buiten geleerde formules, vaste oplossingen of vredes-patentmiddelen, maar veeleer groote „souplesse d'esprit" ¹⁾ en deze *kan* slechts ontspruiten uit groote, zoo algemeene, als militaire ontwikkeling en kennis, immers, „le jugement est avant tout le résultat d'une culture intellectuelle développée."

Zij, die vergrijzen op de stafbureaux zullen voor leiders vermoedelijk niet de meest aangewezenen zijn; zij toch zijn gewend te veel naar aanwijzingen van den chef te werken en verstikken allicht door „la paperasse, dont l'action est aussi dissolvante sur la volonté, que les mathématiques pures à haute dose."

Hij wenscht, dat veel officieren de H. K. S. bezoeken. maar ziet hen, die voor de hoogere commando's zijn bestemd. vooral ook gaarne op *niet*-militaire instituten, op de Ecole des sciences morales et politiques, op de Ecole des sciences commerciales e.d. en wenscht ze bij de gezantschappen, of het buitenland doorreizend. teneinde veel te kunnen zien en opmerken.

„Ainsi se maintiendra dans l'armée le bon sens, si nécessaire aux chefs."

Generaal MANGIN ²⁾ ten slotte wijst er op, dat de beroeps-officieren een hoofdrol moeten spelen in de voorbereiding voor den oorlog. Zij moeten de natie doordringen van hare plichten, zij moeten de verschillende volksklassen, de verschillende stammen samensmeden tot een betrouwbaar geheel.

Het leger heeft behoefte aan uiterst bekwame specialisten, bekend met alle hulpbronnen des lands en tevens in staat om de geestelijke élite des volks tot verlofskader op te leiden.

Derhalve moeten ook zij zelf „prendre place dans l'élite". Men dient alzoo goede krachten te recruteeren, dezen een breede vorming te geven, men dient hen aan te moedigen tot persoonlijken arbeid „qui étend sans cesse leurs connaissances". Maar bovendien:

¹⁾ Zie ook LEBAUD, Commander, blz. 228.

²⁾ Comment finit la guerre.

„Au cours de leur carrière les officiers viendront se réunir dans des centres de renseignements, d'où sera bannie toute apparence de scolarité et où ils se mettront au courant des derniers perfectionnements de l'armement et des changements, qu'ils ont amenés dans les idées militaires.”

Mijne Heeren. Ik gaf U hier een bloemlezing uit de Fransche militaire literatuur, die zelve wederom de heerschende meeningen weerspiegelde. En derhalve is het begrijpelijk, dat ook het D. v. O. hiervan een weerslag vertoonde en de circulaire van 11 Aug. 1921 ter wereld bracht, welke het fundament heeft gevormd van de hedendaagsche opleiding en voortgezette vorming der Fransche officieren.

Bedoelde circulaire wijst o.a. op de uitgebreide taak en de overwegende rol, die de verlofs-officieren in het toekomstige leger zullen hebben te vervullen, waartoe zij derhalve *opgeleid en verder gevormd* dienen te worden. Zij wijst voorts op de verhoogde beteekenis der techniek.

Verlangt deze laatste allereerst, dat men de algemeene ontwikkeling der *aanstaande* officieren verhoogt, door hen meer naar „le domaine scientifique” te drijven, ook daarmede is men er nog niet. De techniek toch ontwikkelt zich steeds verder en met haar evolutioneert ook de tactiek, die immers van alle gegeven mogelijkheden partij trekt.

„Une formation initiale des officiers ne saurait donc suffire, et il faut assurer leur mise au courant et leur perfectionnement durant toute leur carrière.”

Waar nu bedoelde circulaire inmiddels d.d. 15 Jan. 1924 door een nieuwere editie is vervangen, zullen wij alleen deze laatste meer uitvoerig behandelen en daaruit het voornaamste naar voren brengen. ¹⁾

De inleiding stelt voorop de beteekenis van *het moreel*, doch voegt er aanstonds bij dat men, zelfs bij hooggestemd moreel, weinig bereikt zonder een oordeelkundig gebruik der wapenen. Wil men op 's vijands vuur overwicht verkrijgen, zoo dient men het gebruik der eigen middelen grondig te

¹⁾ Wij verwijzen ook naar de circulaire van 31 Jan. 1921 betreffende voordrachten, kaderoefeningen, tact. oefeningen op de kaart enz.

beheerschen en zulks vereischt in vreedestijd „des connaissances techniques, tactiques et même scientifiques de plus en plus étendues”. En daarnevens eenheid van leerstellingen, een nauwe verbinding, een ernstig samenwerken der wapens.

Is het reeds noodig gebleken ter wille van het voorafgaande de opleiding *tot* officier te verbeteren — zoowel de algemeene als de vakopleiding — niet minder blijkt de noodzaak om den officier, gedurende zijn loopbaan, nog verder te ontwikkelen en hem voortdurend op de hoogte te houden van bereids ingevoerde of aanstaande technische wijzigingen en nieuwere tactische opvattingen.

Een gelijk opgaan van beroeps- en verlofsofficieren zij hierbij na te streven, waarbij de eersten uiteraard de leiding behouden.

De legerinstructie worde vooral in *practischen* zin geleid. Alzoo werke men niet te veel met theoretische beschouwingen, doch arbeide liever practisch op de kaart en in het terrein, hetzij als kader-, dan wel als gevechtsoefening. Eenerzijds is hierbij verplichtend het bezigen van de verbindingsorganen, anderzijds wordt van de inwerking der scheidsrechters (feitelijk hulpleiders) veel nut verwacht.

In verschillende hoofdstukken wordt een en ander nader uitgewerkt, terwijl pt. 9 het volgend leidend beginsel geeft:

„De ontwikkeling der techniek bij alle wapens dwingt er toe de eerste opleiding der officieren meer naar het wetenschappelijk gebied te richten. De militaire techniek, nauw verbonden met de voortdurend verkregen vorderingen buiten het leger, bevindt zich in voortdurende evolutie. Derhalve is zulks ook het geval met de tactiek, die niet anders doet dan de geschapen mogelijkheden exploiteeren. Dientengevolge *kan* met een degelijke *eerste* opleiding voor de officieren niet worden volstaan, doch zullen zij, een zeker aantal malen gedurende hun loopbaan, weder volmaakt op de hoogte gebracht moeten worden van de technische verbeteringen, hetzij verkregen of voorzien, zoowel als van de daaruit voortvloeiende consequenties.”

En nu de uitwerking.

De Fransche beroeps-officier krijgt zijn eerste vorming op

een opleidingsschool (2 jaar) voor eenige wapens gezamenlijk, gevolgd door een applicatie-school van één jaar „où il se perfectionne dans la connaissance, l'emploi et les méthodes d'instruction de son arme.”

De voortgezette vorming geschiedt dan in de „écoles de perfectionnement” en wel:

a. met de bedoeling, den officier voor te bereiden voor den naasthoogeren rang. Zoo bestaat voor den luitenant een 3-maandelijksche cursus; voor den kapitein een cursus van 3 weken in een cours d'arme (theoretisch), gevolgd door een cursus der *gezamenlijke* wapens (theoretisch, 3 weken) en een practischen cursus van één week. Deze cursussen (ook voor majoors en luitenant-kolonels) brengen hem tevens in nauw contact met officieren van andere wapens en dienstvakken.

b. teneinde wapen-specialisten te kweeken (verbindingsdienst, tanks, gasoorlog, vliegwezen en luchtafweer, wapens en munitie, lichamelijke opvoeding, bergoorlog, inlandsche oorlogen enz.).

c. teneinde stafofficieren te verkrijgen. Deze worden gevormd op de Ecole supérieure de guerre.

Maar ook voor de hoogste rangen heeft nog voorbereiding plaats.

In het „centre des hautes études militaires” wordt, met kolonels en generaals, de leiding der operatiën in legerverband nagegaan (strategie), evenals de vraagstukken van politieken, economischen en socialen aard, die op de oorlogvoering hun weerslag zullen hebben; eenige intendanten en legerartsen nemen hieraan mede deel.

In het „centre d'études tactiques d'artillerie” worden de methodes bestudeerd, welke een basis vormen voor het gebruik der artillerie in de groote verbanden.

Daarnaast staan dan nog de „cycles d'information” voor kolonels enz., waar zij, tijdens een kort verblijf aan de reeds genoemde écoles of centres de nieuwste snuffjes leeren kennen. ¹⁾

¹⁾ Uit verschillende periodieken en andere publicaties kan men de vruchten leeren kennen. Wij vermelden bijv.:

Naast de hier aangegeven, min of meer schoolsche vorming, heeft men ook de practische opleiding bij de korpsen zeer goed en stelselmatig verzorgd. Men oordeelt deze van *hooge* waarde, immers men acht ze onmisbaar om den omgang met den soldaat en den troep te leeren en eveneens noodzakelijk om de persoonlijkheid te vormen, om *chefs* te kweken. Deze opleiding geeft leering op onderscheiden gebied, verschaft ervaring en routine, maar... kan niet *alles* geven, immers zoowel de verkorting van den oefentijd, als de specialiseering der te oefenen manschappen, beknotten de gelegenheid tot practische toepassing aanmerkelijk. Men is alzoo gedeeltelijk ook op andere hulpmiddelen aangewezen, waaromtrent wij in de reglementen der wapens vele aanwijzingen vinden.

Nemen wij bijv. de Annexes op het Inf. reglement ter hand en wel het hoofdstuk „Procédés d'instruction en vue du combat" zoo vinden wij daarin het volgende:

De Franse korps-commandant draagt de volle verantwoordelijkheid voor het onderricht zijner ondergeschikten en is hun hoofdinstructeur; hij overtuigt zich persoonlijk, dat men de reglementen kent en toepast. Jaarlijks ontwerpt hij een programma, waarin in logische volgorde de voordrachten, oefeningen op de kaart en in het terrein zijn opgenomen, die hij wenscht te houden.

Hoogstens éénmaal 's weeks is er een bespreking of voor-

1. Les tendances de l'infanterie dans les armées étrangères et plus particulièrement dans l'inf. allemande, par le lt. colonel MOLLARD (Cycle d'inf. 1923, Revue Mil. franç. 1 Maart 1924).

2. Le mouvement des idées à l'étranger en matière d'artillerie, par le lt. col. Laurent (Cycle d'inf. Versailles, Revue d'artillerie Maart 1924).

3. Les contre-attaques, par le lt. colonel ABADIE (Centre d'études de l'infanterie).

4. La défense du terrain, par le lt. colonel DUCORNEZ Brochure.

5. Le combat offensif du régiment encadré, par le lt. col. BERENQUIER (id.) id.

6. Les communications à la guerre, par le général PENÉLON (Cycle d'information des généraux et colonels (1923).

7. Organisation d'une grande unité automobile et la manoeuvre par automobile, par le lt. colonel LANGLOIS (Cycle d'information des généraux et colonels (1923).

dracht, waarbij voornamelijk de hoofdofficieren, de brevetés, de specialisten en de officieren, die een cursus hebben gevolgd, als spreker optreden; daarnevens worden, voor meer algemeene onderwerpen, ook andere sprekers uitgenoodigd.

Bij de besprekingen wordt een of ander gedeelte van een reglement behandeld en toegelicht, liefst aan de hand van krijgsgeschiedkundige voorbeelden, of doorleefde gevechtmomenten. De bedoeling is niet, het „opzeggen” van reglementen, maar wel wordt verlangd, dat bepaalde gedeelten door de hoorders te voren ernstig zijn bestudeerd en dat essentiele passages letterlijk worden gekend.

Dan heeft men de oefeningen op de kaart.

Deze hebben ten doel òf een bepaald onderwerp te onderwijzen, dan wel een kaderoefening in het terrein voor te bereiden.

Als grondidee wordt aangegeven:

Het thema moet een bepaald doel hebben, rekening houden met het terrein en met de aangegeven morcele en materiele condities van vriend en vijand. Het moet zoodanig worden gevarieerd, dat de eenheden in den loop van 2 à 3 jaar de meest voorkomende oorlogsgevallen doorloopen.

Te dien einde wordt bij elk korps een lijst aangehouden, waarop alle aanwijzingen omtrent doel en aard der oefeningen staan vermeld.

Als type eener oefening denke men zich het volgende verloop:

a. Ter inleiding: een oefening op de kaart, waarbij de marschen, de legering en het verkrijgen van het contact worden besproken; hierop volgt:

b. een voortzetting, als zeer zorgvuldig voorbereide kaderoefening op het terrein, met één partij, waarbij de verbindingsorganen (techniek der bevelen, berichten, gevechtsberichten). Neventroepen en zelfs hogere leiding moeten hierbij in een of anderen vorm zijn gemarkeerd.

c. Herhaling dezer laatste oefening, doch nu met eenige troepenafdeelingen op oorlogssterkte en een gemarkeerde tegenpartij, die handelt op last van den leider, en met een

ruim gebruik van scheidsrechters (wat onjuist geschiedt kan worden overgedaan).

C.q. worden verschillende situaties uit hetzelfde thema voorgesteld. Bij deze oefeningen werken ook officieren van andere wapens mede en wordt datgene, wat men niet ter plaatse heeft (tanks bijv.) gemarkeerd.

d. Het uitvoeren van eenige werkelijke vuren uit deze oefening.

e. Ten slotte het houden van meer gedetailleerde oefeningen, met kleinere afdeelingen, in het raam der groote oefening.

Na afloop houdt de leider een korte en bij voorkeur welwillende kritiek, waarbij hij zijn conclusies en eventueel ook de eigen oplossing mededeelt.

Mijne Heeren. Het is mij niet mogelijk hierop verder in te gaan, doch laat ik U zeggen, dat de aangegeven methode, in haar geheel, mij voorbeeldig lijkt en derhalve onzerzijds zeker navolging zou verdienen.¹⁾

Wij komen thans in de derde plaats tot België.

BELGIË.

Si les officiers ne doivent plus, selon l'ancienne formule, être des nobles et constituer une caste, ils doivent pour satisfaire sainement à l'esprit démocratique moderne être mieux: c'est à dire des gentlemen et constituer dans l'Etat „un corps d'élite”.

MENZEL.

Het Belgische leger, min of meer geïnspireerd door den grooten bondgenoot, volgt dezen na, ook op dit gebied en heeft eveneens de hand aan den ploeg geslagen. Zodoende vinden wij in het Journal militaire officiel van December 1923 een circulaire van den chef v. d. Generalen Staf, betreffende de voortgezette opleiding der beroeps-officieren.

Wij ontleenen hieraan het navolgende:

Teneinde de officieren, die bevordering wenschen te maken, in staat te stellen hun algemeene kennis, zoowel als hun

¹⁾ Bijlage I geeft een overzicht.

vakkennis, aan te vullen, worden ingesteld „cours de perfectionnement” en „cours d’information”. Men mag aannemen — aldus de schrijver — dat de pas benoemde officier een voldoende grondslag aan algemeene en wetenschappelijke kennis bezit, om den rang van kapitein te kunnen bereiken; mede beschikt hij over het quantum militaire kennis, hetwelk hij in zijn rang behoeft; een en ander zal, mits onderhouden en ontwikkeld *door persoonlijke arbeid*, en aangevuld door *ervaring*, voldoende zijn om hem t.z.t. het commando over een compagnie e.d. te kunnen toevertrouwen.

Ook in zijn verdere carrière zal de officier zich in de eerste plaats door *eigen* arbeid op de hoogte moeten houden; echter is het gebied der militaire wetenschap in den loop der laatste jaren zoozeer verruimd en is, vooral voor de hoofd-officieren en generaals, dermate de noodzakelijkheid gebleken om over een uitgebreide *algemeene* ontwikkeling te kunnen beschikken, dat het onafwijsbaar schijnt hun de opgelegde taak te verlichten. Vandaar de bedoelde cursussen.

Nu zijn er enkele momenten in de officiers-loopbaan, waarop de noodzakelijkheid eener wetenschappelijke aanvulling zich het duidelijkst afteekent en wel, wanneer de persoon in quaestie zal gaan aanvaarden het bevel over een bataljon (afdeeling), een regiment of wel over een eenheid, die de verschillende wapens omvat. Derhalve wordt ingesteld:

a. een cursus „de perfectionnement” voor a.s. majoors (d.w.z. voor kapiteins wier bevordering binnen twee jaar is te verwachten);

b. een id. voor a.s. luitenant-kolonels;

c. een cursus „d’information” voor kolonels en c.q. generaal-majoors.

ad. a. De eerstgenoemde cursus duurt pl.m. 2 maanden en omvat: een *gemeenschappelijken* leergang der wapens, *afzonderlijke* wapen-cursussen, zoomede *gezamenlijke* oefeningen en bezoeken of bezichtigingen.

Het onderricht aan den gemeenschappelijken cursus

¹⁾ In het Belg. leger bestaat alzoo niet, als in het Fransche, een cursus voor den kapiteinsrang.

bestaat uit: voordrachten, veel practische toepassingen, demonstraties van nieuwe wapens en hulpmiddelen, en bezichtigingen. Omvat het militaire gedeelte vooral de samenwerking der wapens en het gebruik der hulpdiensten, daarnevens worden óók de groote politieke, economische en sociale kwesties behandeld en wordt mede aan de methodick der oefening en opleiding de noodige aandacht geschonken.

De *afzonderlijke* wapencursus is meer gewijd aan het essentieele van ieder wapen, zoo tactisch als technisch, en behandelt vooral de nieuwe snuffjes qua wapening, uitrusting, schiet- en gevechtsopleiding.

ad. b. De cursus voor luitenant-kolonel is opgezet volgens dezelfde beginselen en duurt 2 weken voor ieder wapen afzonderlijk, gevolgd door 5 à 6 weken gezamenlijk. Deze opleiding is zuiver militair getint en wederom theoretisch en practisch.

De leerlingen hooren voordrachten aan over:

1. De samenwerking der wapens in het gevecht, zoomede de bevelvoering over samengestelde detachementen.

2. de tegenwoordige ontwikkeling der techniek bij elk der wapens, zoomede de bewapening en het materieel bij elk hunner in gebruik (tot op den dag bijgewerkt):

3. de bijzondere tactiek van elk wapen en de verbinding der wapens;

4. het tactisch gebruik der luchtvaart, der vechtwagens en der chemische strijdmiddelen; het functioneeren dezer diensten in de infanterie-divisie en in het legerkorps:

5. aan- en afvoer bij de inf. divisie;

6. de organisatie en het materieel der vreemde legers.

Ook hierbij weder demonstraties, veel tactische oefeningen op de kaart en in het terrein, kaderoefeningen met de verbindingsorganen en eindelijk ook oefeningen in den verbindingsdienst binnenskamers (bevelen en berichten).

ad. c. De cursus voor kolonels en generaal-majoor¹⁾ is voorloopig op 3 à 4 maanden gesteld; hij omvat tijdelijk²⁾

¹⁾ Voor zoover zij als kolonel dezen cursus niet hebben gevolgd.

²⁾ Zoodra de andere cursussen eenigen tijd zullen hebben geloopt, kan dit vermoedelijk vervallen.

nog voordrachten omtrent recente factische en technische wijzigingen, doch vooral:

a. De staatkunde in verband met den oorlog.

Bestudeering der hedendaagsche groote sociale stroomingen.

Aanwending van de bevolking, van de materiele en moreele krachten der natie bij het voeren van den oorlog.

Toegepaste verbeteringen in de instructie-methoden.

Beginselen der recrutering en der organisatie in de vreemde legers (tot op dato).

b. De leiding van den oorlog.

c. De tactiek der groote eenheden.

d. De industriele en economische mobilisatie des lands. De werking van diensten en inrichtingen in het achterland. Organisatie van de basis.

e. De regeling van den etappendienst (aan- en afvoer en transporten).

Hierbij komen dan nog bezoeken en studiereizen, terwijl de practische arbeid insluit:

1°. *discussies* over actueele vraagstukken, betreffende de leiding van den oorlog, de tactiek, de recruiteering, de organisatie enz., zoomede:

2°. tactische oefeningen op de kaart en in het terrein.

De genoemde cursussen worden niet door een of ander examen besloten, doch wèl brengt de leider een oordeel over de deelnemers uit, waarin de verkregen resultaten en de naar voren tredende eigenschappen worden vermeld. De chefs krijgen hiervan inzage.

Het instructief personeel der verschillende leergangen wordt verkregen door, onder leiding van een opper-officier of kolonel, de leiders der wapencursussen tot een commissie te vereenigen. Deze commissie werkt het programma verder uit en draagt de overige instructeurs, conférenciers of specialisten, zoo burgers als militairen, ter benoeming voor.

Voor den cursus ad e. zijn speciaal bestemd de leeraren

van de Hoogere Krijgsschool, zoomede andere officieren van den Gen. Staf, den troep of de mil. inrichtingen, gekozen op grond hunner bijzondere capaciteiten, terwijl daarnevens ook op het burgerement een beroep wordt gedaan. 1)

NEDERLAND.

Wanneer wij de verkregen gegevens thans eens overzien, zoo komen wij tot de overtuiging, dat men in het buitenland hooge eischen stelt aan de opleiding *tot* beroepsofficier, dat men gedurende de verdere carrière zeer zeker waarde hecht aan eigen studie en deze wil aanmoedigen, doch dat zelfs dan een en ander nog geenszins voldoende wordt geacht om ten volle aan de eischen tegemoet te komen. Zoodoende zien wij, dat alom aan een *systematische* verdere vorming der officieren veel zorg wordt besteed, zij het ook, dat de uitwerking van het stelsel op verschillende wijzen is geschied.

Nu vermeenen wij, dat er geen enkele reden kan bestaan, waarom wij, Nederlandsche officieren, ten deze in andere omstandigheden zouden verkeeren, waarom m. a. w. een systematische verdere vorming *voor ons* minder noodig zal zijn. Waar de oorlog nu eenmaal niet slechts een strijd is tusschen de wederzijdsche materiele en moreele grootheden, doch zeker in niet mindere mate tusschen het wederzijdsch intellect, daar ligt de conclusie voor de hand en zal men, derhalve, hoe eer hoe liever, ook in ons leger de hand aan den ploeg dienen te slaan.

Wij willen thans allereerst eens nagaan, hoe feitelijk de toestand ten onzent is en wat door verschillende personen ter verbetering in den toestand reeds is aangegeven, om ten slotte zelf te beproeven een logisch en uitvoerbaar systeem te ontwerpen

Toen wij, in de negentiger jaren, officier werden, vonden wij de volgende regeling.

1) Voor de opleiding bij de korpsen, welke met die in Frankrijk veel gelijkenis vertoont, verwijzen wij naar het „Règlement sur les exercices d'application”.

In den I. D. heette het van den C. C.: „Hij besteedt de meest mogelijke zorg aan de verdere opleiding en de militaire vorming van de jonge officieren”. Omtrent den B. C. stond er: „Hij let op de tenue van de officieren, houdt een wakend oog over hun zedelijk en militair gedrag en wijdt zijn bijzondere zorg, zoo aan hun wetenschappelijke en praktische ontwikkeling, als aan hun verdere militaire vorming.”

Nu kan men over de waarde van dergelijke algemeene bepalingen van inzicht verschillen; het papier is nu eenmaal geduldig. Maar in ieder geval de verplichting stond (en staat nog) neergeschreven.

Men kwam verder, als jong officier, bij „uitgezochte kapiteins”, hetgeen mede weleens een doode letter bleek, men trad het eerste jaar op als instructeur eener klasse recruten en had lijnexerciseit onder den luitenant-adjutant op Zaterdagmiddag. En ten slotte kreeg men een zeker aantal tactische en administratieve opdrachten uit te werken, die in verschillende instantiën werden nagezien.

Dan had men — ongeacht de zware wacht- en corvee-diensten — dank zij den langen eersten-oefentijd, als regel *een troep* en werd, in de wintermaanden, onthaald op eenige „wetenschappelijke” voordrachten, op enkele reglementen-besprekingen (d. w. z. overheoren) en eveneens op een paar tactische oefeningen op de kaart of in het terrein.

Er valt op het vorenstaande — en viel ook reeds toenmaals — wel een en ander te critiseeren. Op de „wetenschappelijkheid” der voordrachten, door ieder officier bij toerbeurt gehouden, viel bijv. wel iets af te dingen, doch men moest er zich toch toe voorbereiden. En het reglementen-overheoren bracht de ouderen weleens tot spieken. En bij de tactische oefeningen op de kaart bleek ook toen reeds, dat velen geroepen zijn, doch weinigen uitverkoren.

Doch in ieder geval, *er bestond een regeling en zij werd uitgevoerd.*

Gaandeweg is echter het een na het ander verdwenen, zonder dat er iets anders voor in de plaats trad en zijn slechts de tactische oefeningen op de kaart en de kader-oefeningen in het terrein overgebleven.

De I. D. geeft nog altijd, als een stem uit het graf, dezelfde wijze woorden, doch men kan veilig zeggen, dat er van verdere *opleiding*, van een systematische verdere vorming geen sprake meer is, dat de officier geheel afhankelijk is geworden van de persoonlijke inzichten, kennis, ijver en toewijding van dengene, bij wien hij toevallig is terechtgekomen en dat zijn praktische oefening over het geheel niet veel verder komt dan de recruten-instructie. Tot zoover dus de dienst in den troep.

Wij bezitten verder een zeker aantal specialisten-scholen en wel bijv.:

1. De Gymnastiek- en sportschool.
2. De Rijsschool.
3. De Normaal-schietschool, met hare cursussen voor schutters, mitraillisten en ballistici.

Voorts bestaan er cursussen voor officier van wapening, voor officier-waarnemer bij den vliegdiens, voor officier-seiner, voor auto-bestuurder e.d.

Het vorenstaande moge voor uitbreiding vatbaar zijn,¹⁾ in ieder geval constateeren wij met voldoening, dat er althans op verschillend gebied iets bestaat.

In dit verband dienen wij dan verder te vermelden de inrichtingen tot *hoogere* vorming en wel:

a. de Hoogere Krijgsschool, bestemd tot (hoogere) vorming van officieren, hetzij in algemeen krijgskundige richting, alsmede voor de hoogere troepenleiding en voor den dienst bij den generalen staf, hetzij voor den intendancedienst. Deze studie duurt, met inbegrip der detacheringen, drie jaar;

b. de hoogere technische vorming van officieren ²⁾, welke aan de Technische Hoogeschool geschiedt en waarbij speciaal

¹⁾ Ter vergelijking verwijzen wij naar Bijlage II.

²⁾ Ingevolge K. B. 20 Mei 1921 no. 53 kunnen de officieren blijk geven, zich meer algemeene kennis te hebben eigengemaakt in wetenschappelijke vakken — aan te geven door den M. v. O. — waarvan de beoefening voor de landmacht van belang wordt geacht. Zij kunnen in de gelegenheid worden gesteld, ook finan-

ook militaire techniek en ballistiek worden behandeld. Ook hier duurt de studie drie jaar;

- c. de rechtskundige studiën (2 jaar) ¹⁾ welke aan een der universiteiten kunnen geschieden en waarbij het strafrecht in zijn vollen omvang, mitsgaders de beginselen van het volkenrecht en van het Nederlandsche Staatsrecht worden gedoceerd.

Het ware natuurlijk onbillijk de waarde dezer verschillende opleidingen te ontkennen, maar men zal toch wel willen toegeven, dat met het vorenstaande het *geheele* militaire gebied geenszins wordt bestreken en met name ook, dat er voor de ouderen en hooger geplaatsten *geen enkele cursus* meer bestaat; immers al het hier opgesomde betreft feitelijk alleen „luitnants”.

En thans komen wij tot de beteekenis der eigen studie.

Laat ons beginnen met voorop te stellen, dat wij deze van groote waarde achten en dat wij niets liever zouden zien; dan dat *ieder* officier zich daarmee ernstig bezighield. Reeds het militaire arbeidsveld toch is dermate ruim geworden, dat een voortdurende bestudeering van al het nieuwe of gewijzigde moet worden verlangd. En daarnevens denke men dan nog aan de talloze problemen op politiek-, sociaal-, economisch- of technisch gebied, die, of men wil of niet, eveneens de weermacht zullen beïnvloeden.

En zoo rijst de vraag, hoe het hiermede bij ons officierskorps is gesteld, of dit veel of weinig aan eigen studie doet?

Wij zouden nu geenszins gaarne verkondigen, dat onze officieren *niet* studeeren; reeds door zijn algemeenheid ware deze uitspraak onjuist en bovendien gemakkelijk te weerleggen door te wijzen op den inhoud van onze militaire periodieken, van het Wetenschappelijk Jaarbericht enz. Toch

cieel, om te studeeren. Zie voorts Legerorder 1921, no. 391, Mil. Spect. Jan. 1923 (JOSSELIN DE JONG). De hogere techn. vorming van offn. d. landmacht en Mil. Spect. Dec. 1922 (Logger over idem).

³⁾ Legerorder 1922, no. 330. Over de wenschelijkheid meer contact te brengen tusschen de groepen a, b en c zullen wij thans niet spreken.

gelooven wij, dat op dit gebied heel wat meer te bereiken zou zijn, indien er meer leiding bestond, indien er meer richting gegeven werd, indien er meer resultaten te behalen waren. Wie wil, bestudeert thans datgene wat hem aantrekt; wie niet wil, bestudeert niets.

„Il est hors de doute” zegt La France militaire „qu’il est indispensable que nos officiers travaillent en dehors de leur besogne quotidienne et il est non moins indispensable — corollaire inéluctable — que l’Etat *encourage et récompense* ce travail supplémentaire, dont il doit forcément profiter un jour.”¹⁾

Moge men derhalve begrijpen, dat het staatsbelang en de belangen der personen hier eenzelfde weg aangeven.

En thans stellen wij de vraag, hoe het wel zou komen, dat velen weinig voor studie gevoelen.

Wij gelooven, dat reeds dadelijk een belangrijke oorzaak schuilt in het feit, dat men bij de eerste opleiding nog te veel hecht aan het bijbrengen der zoogenaamde „positieve kennis”, d.w.z.: aan een systeem berustend op: voordragen, kritiekloos aannemen, uit het hoofd leeren en, bij repetitie of examen, woordelijk weergeven van het geleerde.

Zelfstandige studie, zelf opsporen en verwerken van materiaal, de eigen krachten beproeven en leeren kennen, gedachtenwisseling over het gevondene of gehoorde, opwekken van de zucht om dieper op een quaestie in te gaan, het is alles vrijwel „ausgeschlossen”. En hieronder *moet* lijden de belangstelling, *moet* lijden de liefde en toewijding voor het gekozen beroep. Maar hieruit moet óók volgen, dat het later velen niet gemakkelijk zal vallen zelfstandig te gaan werken, zoeken en vinden, of een onderwerp ernstig in studie te nemen.²⁾ Eenmaal het examen afgelegd, voelt men zich

¹⁾ Ook in het aardige „Plutarque n’a pas menti” (blz. 56) lezen wij: L’officier, qui veut fournir une carrière honorable est obligé, pour être à hauteur de ses fonctions, de travailler durant toute son existence.”

²⁾ Zie: Brest van Kempen. De reorganisatie v. h. Mil. Onderwijs.

verlicht, werpt den boeken-ballast ter zijde, schimpt op geleerdheid en heeft in studie geen „lust”.

Men heeft er ook niet altijd gelegenheid voor.

Het zal toch duidelijk zijn, dat een oefenstelsel, waarbij de kaders tweemaal 's jaars, gedurende 5½ maand, reeruten oefenen en de resterende maand aan herhalingsoefeningen mogen wijden, wel het onderste uit de kan haalt. ¹⁾

En wanneer dan bovendien de „volledige dagtaak” schijnt te eischen, dat meer officieren dan strikt noodig bij de reeruten „surveilleeren”, wanneer kader-oefeningen en opleidingen van reserve-officieren nog extra's zijn, dan ligt op den troep een zekere vermoeidheid, een zekere weerzin tegen geestelijke inspanning en... komt van studie niet veel.

Maar... zou van veel tijd, thans als „bezighouden” gevoeld, niet beter zijn partij te trekken?

Waarom zou men eigenlijk studeeren?

In de vrije beroepen dwingt de concurrentie, de zucht tot het maken van naam, of tot geldverdieneu, wel tot inspanning, tot studie, tot op de hoogte blijven van het nieuwste en beste.

Maar als ambtenaar...? Men heeft een rangnummer, men wandelt mede in de rij en stijgt door ancienniteit; blijft men gezond, is men voldoende plooibaar, zorgt men geen quaesties te krijgen (surtout pas d'histoires, zegt de Franschman) zoo kan men het met routine een heel eind sturen, ook zonder uit te blinken.

Met hard werken verdient men niets meer, groote inspanning valt alleen in het oog, of wordt beloond, wanneer men een „gangmaker” heeft, kortom de officier lijdt onder het gemis van *prikkels* tot arbeiden.

Wij achten het zelfs typeerend, hoe weinig men in ons leger doet blijken van appreciatie tegenover hen, die boven de gewone maat zijn, hoe weinig men doet om de studie aan

¹⁾ Wij willen er evenwel op wijzen, dat, dank zij het voor-oefenings-instituut de winterploeg hier en daar zéér zwak is. De ontbrekenden komen dan echter 's zomers boven de normale sterkte en vereischen veel zorg!

te moedigen, of om van personen met bijzondere kundigheden partij te trekken. Sportieve prestaties schijnen nog wel de aandacht te trekken, maar intellectueele...? ¹⁾)

De schermmeester en de vlieger dragen een onderscheidings-teeken, het vijfarmig kruis is officieel, maar bijv. de oud-Krijgsscholier draagt slechts dan een embleem... wanneer hij in het *buitenland* heeft gestudeerd! En toch: „ça coûte si peu et ça fait tant de plaisir”.

Men wijze ons in dit verband niet op de enkelen, die bij den Generalen-Staf worden geplaatst; zij hebben inderdaad over onderscheidingsteeken, decoraties, toelagen en promotie bij keuze niet te klagen. Zij vormen echter slechts een zeer gering percentage en eten thans blijkbaar alle haver op van de vele legerpaarden, die toch ook wel wat verdienen te krijgen.

Er zijn geen bepaalde eischen voor bevordering bij keuze, zelfs niet voor gewone bevordering; er is alzoo geen bepaald *doel* bij den arbeid; ziedaar de groote fout.²⁾)

Wij zullen nu de vele factoren, die in het leger tot een zekere malaise leiden, maar stilzwijgend voorbijgaan, zij zijn U allen bekend. Maar wel willen wij nadrukkelijk vaststellen, dat, wanneer ons officiers-korps qua eigen-studie niet datgene verricht, wat wenschelijk en mogelijk zoude zijn, men dient te begrijpen, dat zonder doel, richtlijnen en leiding, zonder faciliteiten, zonder deugdelijken grondslag, zonder animo nooit iets van beteekenis zal worden bereikt. Er moet eenige dwang zijn tot werken, maar er dienen óók de noodige prikkels te bestaan om eigener beweging te werken.

En hiermede stappen wij van de eigen-studie af en willen alleen nog vermelden:

a. dat behalve de Krijgsscholieren, slechts nu en dan eens een officier bij een ander wapen wordt gedetacheerd;

¹⁾ Art. 68 der Oorlogsbegroting: Honorarium voor het schrijven van opstellen en belooningen voor het beantwoorden van prijsvragen over militaire onderwerpen, is — en dat nog wel in deze tijden — een „memorie” post!

²⁾ Generaal LEWAL schreef: „L'officier qui n'a pas de preuves à faire, n'a pas besoin de travailler.”

b. dat nu en dan wel eens een cursus voor oudere kapiteins en ritmeesters is gehouden, alvorens zij tot majoor werden bevorderd. Deze cursus lag alsdan uitsluitend op *tactisch* gebied.

c. dat de C.V. in 1923 een circulaire over de „voortgezette opleiding van officieren” heeft doen verschijnen, waarin zeer zeker goede aanwijzingen werden gegeven en met name de nadruk werd gelegd op de beteekenis van den majoor-hoofd-instructeur als opleider der subalterne officieren. In hoeverre deze circulaire echter verbetering heeft gebracht, laten wij gaarne aan ieders beoordeeling over. ¹⁾

Mijne Heeren. Wanneer ik het vorenstaande samenvat, zoo kom ik, afgezien dan van enkele lichtpuntjes, tot *een envoldoende over bijkans de geheele lijn*, tot een absoluut gemis aan stelsel, derhalve tot een toestand, waarin niet verder mag worden berust. Laat ons daarom met blijdschap econstateeren, dat uit het leger zelf en wel voornamelijk uit de officiers-vereeningingen een drang is opgegaan om tot verbetering te komen, een drang, die nog steeds aanhoudt en bereids in hun periodieken, op hun algemeene vergaderingen en in verzoeken tot den M. v. O. tot uiting is gekomen. ²⁾

Wat is toch de quaestie?

Men gevoelt algemeen, dat aan den modernen beroeps-officier veel verhoogde eischen moeten worden gesteld. Dit vindt zijn oorzaak in:

a. Het zooveel kleiner aantal. Kon men voorheen nog wel een zeker quantum tweede-krachten voor bijbetrekkingen gebruiken, thans moet een ieder van vele markten thuis zijn, zeer veel kunnen presteeren.

¹⁾ De Staatscommissie 1913 heeft in haar Verslag aan deze zaak geenerlei aandacht gewijd; zij kent slechts de opleiding tot officier en de hoogere vorming.

²⁾ Zie orgaan V.O.N.L. 1921, blz. 128, 1922 blz. 387 e.v., 1923 blz. 486, zoomede A.R.K.O. 1921 (Sept., Oct.), 1922 (Febr., Maart).

b. Het lastiger menschen materiaal, waarmede men moet werken, hetwelk bovendien in aanzienlijk korter tijd dan voorheen aan veel hooger eischen moet voldoen. Schuilt ten deze in meerdere ontwikkeling der leerlingen een voordeel, zoo begrijpe men, dat reeds dit van den onderwijzer óók meer verlangt. En gaat zij gepaard met pacifistische, defaitistische en anarchistische factoren, zoo wordt op dezen zelfs een zware last gelegd. Wij zijn op dit gebied nog lang niet aan het einde en... men denke ook eens aan onzen mobilisatietijd.

Men dient derhalve van den officier te verlangen, dat hij voldoende paedagogische en psychologische kennis bezit, dat hij op de hoogte is van belangrijke sociale en economische vraagpunten. En is hem dat alles niet, of niet in voldoende mate, bijgebracht bij zijn eerste vorming, zoo zal het later moeten geschieden; maar het mag niet zijn, dat bijv. de Redactie van het Mil. Recht. Tijdschr. (Juli 1924) met zeker recht kan spreken van „de meer dan primitieve oriëntering der officieren op sociaal gebied.”

c. Het veel meer wetenschappelijk-technisch karakter der oorlogvoering en de voortdurende evolutie hierin, als gevolg van het vinden van nieuwe oorlogsmiddelen, wapenen en instrumenten. Wat beteekenen zij in handen van onvolledig bevoegden, hoe willen zij reudeeren? De Staatscommissie 1910 zeide dan ook: „Wil men te velde inderdaad het hoogste presteeren met het beschikbare materieel, wil men ten volle partij trekken van de verbeteringen die telkens worden aangebracht, zoowel in het materieel zelf, als in de wijze waarop het wordt aangewend, dan moeten de officieren behalve op tactisch, ook op technisch en ballistisch gebied niet alleen *meer* weten dan de meest kundige onderofficieren van het wapen, doch zij moeten het ook *anders* weten; hun kennis moet op andere wijze tot hen zijn gekomen. Hun technische kennis behoort op wetenschappelijken grondslag te rusten, hun technische vaardigheid moet gerugsteund worden door voldoende wetenschappelijk-technische ontwikkeling.” Dit geldt voor alle Wapens.

d. De noodzakelijke oorlogsvoorbereiding op bijkans elk

gebied, waarbij de officier als adviseur en leider zal moeten optreden.

c. Het vindt ten slotte ook een oorzaak in zijn absoluut gewijzigde taak. Kon men voorheen tevreden zijn, indien de officier in staat was, in vreedstijd, onder veel toezicht, recruten op te leiden, in oorlogstijd zijn afdeeling en c.q. de naasthoogere aan te voeren, kon men alzoovoldaan zijn met goede sectie-, compagnies- en bataljons-commandanten, thans dient men aanzienlijk meer te vergen.

Hij moet toch in vreedstijd niet slechts recruten, doch bovendien het geheele verlofskader vormen, tot en met den rang van officier en dient, eenmaal zoover, dezen verlofs-officier, (evenals den beroeps-officier) ook de voortgezette vorming te geven voor de hoogere rangen.

Reeds het eerste deel dezer taak is zwaar, maar het tweede, het verder onderwijzen van volwassen, ontwikkelde personen, die zelf een positie in de maatschappij bekleeden, is nog oneindig zwaarder. Het is niet voldoende, dat men daarvoor maar iemand aanwijst; een dergelijk systeem moet leiden tot klachten en ontevredenheid en doet zulks ook metterdaad. Men sla er „*De Verlofs-officier*” maar eens op na.¹⁾

En evenmin kan men enkele fenomenen uit het leger kiezen en met deze taak belasten, immers *het gaat om een opleiding van duizenden*. En zodoende komt „de officier-docent”, of zoo men wil „de officier-hoogleraar” op den voorgrond, niet als een uitzondering, doch als een normale verschijning. Hierop wees ook bijv. reeds de Allgem. Schw. Mil. Zeitung 1923, no. 24 waar zij zeide: „Es ist nicht zu vergessen, dass zum Beispiel die Schüler in Offizierskursen

¹⁾ Wij wijzen bijv. op no. 3 van 1924 (Op den goeden weg), op no. 4 van id. (Nog eens „Onze opleiding”) no. 5 van id. (blz. 42), no. 6 (blz. 60); voorts op de voordracht van kapt. H. P. GEERKE (Orgaan K. W. 1923-'24 no. 1 blz. 42 e.a.). In Legerorders 1922 no. 491 pt. 8 staat evenwel: „Als docent bij de winterbijeekomsten zullen de daarvoor meest geschikte beroeps-officieren worden aangewezen”, en in een circulaire van den I. d. I. „De betrokken korps-commandant moet dus met zorg (de leiders) kiezen, de gekozenen zullen zich ter dege hebben voor te bereiden”. En... desondanks klachten?

erwachsene Männer sind, die vielfach in bedeutenden Stellungen der Wissenschaft, der Politik, des Handels oder der Industrie stehen, und somit weit über einem Hochschulauditorium stehen. Diese Schüler bringen für ihre militärische Aus- und Fortbildung die grössten Opfer an Zeit und Geld und haben unbedingt *ein Recht* darauf, dass sie nur von Leuten onderrichtet und ausgebildet werden, die sich in ihrem Fach *als Meister* erweisen und *das Militärische Wissensgebiet gründlich beherrschen.*"

Mijne Heeren. Die „Meister“, die hoogleraren vallen niet uit de lucht; *wij zullen ze alzo moeten vormen.*

Wanneer wij het nu over de juistheid van het opgesomde in de voorafgaande vijf punten eens zijn,¹⁾ wanneer wij allen beseffen, dat om ten deze iets te bereiken de voortgezette opleiding der beroeps-officieren *onmisbaar* is, zoo komen wij thans voor het vraagstuk, op welke wijze wij ze zullen moeten inrichten.

Hieromtrent zijn reeds verschillende meeningen geuit, waarvan wij er enkele willen memoreeren.

In de eerste plaats dan valt onze aandacht op de denkbeelden van kapitein FROELING, besproken op de algemeene vergadering van A. R. K. O. in 1921 te Breda.

Deze spreker wenschte den jongen officier bij een goed kapitein-opvoeder te plaatsen en hem de eerste twee jaren veel opdrachten, theoretisch en practisch, doch slechts korte detacheringen te geven (stormschool bijv.).²⁾

Hij zeide dan verder:

Na de eerste twee jaar dient de officier op dezelfde wijze als thans het geval is en kan hij ook *langere* detacheringen krijgen (gymnastiekschool, schietschool en dergelijke).

Is de luitenant vier jaar officier, dan wordt hij gedetacheerd aan de Krijgsschool (die dus moet worden opgericht)

¹⁾ Men toetse hieraan ook eens den inhoud der brochure „Dertig millioen bezuiniging.”

²⁾ Spr. wenscht zelfs dat het „opdrachten regent.”
1924/25. I.

gedurende 8 à 12 maanden en volgt daar onder zeer bevoegde leiding een *practischen en theoretischen cursus voor den kapiteinsrang*. In dien cursus moet worden behandeld de aanvoering der compagnie onder alle omstandigheden, verpleging, administratie, alsmede sociale wetenschappen. Het verdient aanbeveling de Krijgsschool in dezelfde plaats te vestigen als de Hoogere Krijgsschool en in ieder geval in een garnizoen, waar alle wapens en diensten zijn en waar goede oefenterreinen aanwezig zijn. Aan het einde van den cursus wordt door de leerlingen (van alle wapens) een *examen* afgelegd voor een commissie. Zijn er leerlingen, die niet voldoen, dan volgen deze een herhalingscursus van drie maanden en doen dan opnieuw examen. Voldoen zij dan weer niet, dan gaan ze over in de positie van verlofs-officier. Deze officieren toch zullen niet geschikt zijn te maken voor het allerbelangrijkste commando in het leger, n.l. dat van de compagnie. Voor hen moet tijdig een weg worden gezocht, opdat zij niet lang meeloopen in het leger (tot groote schade van dat instituut), maar ook om hun leven niet langer doelloos te doen zijn. Uit hun vijfjarigen dienstdtijd toch is hun ongeschiktheid voor het beroep van officier gebleken; zij zijn gebaat met het tijdig eindigen van dien ongewenschten toestand. Op welke wijze de regeering hen in een anderen (minder gesalarieerden) werkring kan benutten, valt buiten het kader van dit opstel.

Degenen, die voldoen aan het examen en daarbij blijkt hebben gegeven aan hooge eischen te voldoen, worden voor drie jaren gedetacheerd aan de Hoogere Krijgsschool, waar de opleiding plaats heeft op ongeveer dezelfde wijze, als dit thans geschiedt tot kapitein, de andere keeren in hun rang terug naar den troep.

Tot zoover deze spreker.

In zijn gedachten ligt veel aantrekkelijks. Zou het echter wenschelijk zijn, reeds na 4 jaar officier-zijn, een cursus voor den kapiteinsrang te volgen? En een *practischen cursus*? Hoe denkt spreker zich deze Krijgsschool dan geoutilleerd? En zou er geld zijn voor zulk een nieuwe onderwijs-inrichting?

Een *examen* voor den kapiteinsrang acht hij intusschen gewenscht; laat ons dit vastleggen.

Het „opdrachten regenen” in de eerste twee jaren is voorts zeker niet kwaad, mits de kapitein èn tijd èn gelegenheid èn kennis heeft om ze op te stellen en te bespreken. Doch het zwakke punt van spr. opleiding schuilt in het eveneens gebezigde zinnetje: „De goede opvoeders zijn er niet bij dozijnen”. Indien men inderdaad komt onder de leiding van een „bij uitstek geschikten kapitein”, dan gaat alles vanzelf; doch men krijgt die corypheeën nu eenmaal niet alleen door ze „op een lijst bij het regiment” aan te teekenen, zooals spr. aanraade; men moet ze wederom aankweken.

Het is alzoo de oude geschiedenis van de kip en het ei, en men zal ergens moeten beginnen. Dat staat in elk geval vast.

Ook de kapitein ALTING VON GEUSAU heeft zich tot ditzelfde onderwerp aangetrokken gevoeld en hierover in A. R. K. O. van Februari—Maart 1922 een beschouwing gegeven, waaraan wij het volgende ontleenen:

Schr. is over de vóór-opleiding van den officier tevreden, echter — zegt hij — „eenmaal officier zijnde, laat de vorming onzer officieren zeer veel, zoo niet alles te wenschen over”. Een vaste lijn ontbreekt doorgaans ten eenen male. Bij de voordrachten is het *onderwijzend* element z. i. zoek, de bedoeling meer *beoordeeling*; zelden worden specialiteiten van buiten het korps uitgenoodigd.

Wij lezen dan verder:

„De *tactische oefeningen* worden geheel en al uitsluitend ter beoordeeling van de leiders gebezigd. Onze kapiteins leiden veelal hun eerste oefening als zij „*examen doen*” voor majoor. De tactische oefening, onder leiding van den regiments- e. g. divisie-commandant met hun onderhebbende hoofdofficieren, vormt om zoo te zeggen *het* wetenschappelijk moment van het jaar, terwijl dergelijke oefeningen *minstens* maandelijks — winter en zomer — moeten plaats hebben.

Schr. klaagt overigens, dat de studiezijn van ons officierenkorps *beneden peil* gedaald is, zoodat de militaire-bekwaam-

heid te wenschen *moet* overlaten. Maar, zegt hij, van hoogerhand is ook nooit veel gedaan om den studiezin aan te wakkeren. De Generale Staf geniet voordeelen, doch de anderen, die ook behoorlijk de H. K. S. verlieten, de officieren die buiten de H. K. S. hard werken?

Schr. pleit dan voor *prikkels* om den studielust aan te wakkeren en wijst op de gebiedende noodzakelijkheid daarvan, nu de kring, waaruit men de hoofdofficieren kan kiezen, zooveel kleiner wordt.

Van een examen blijkt schr. — in tegenstelling met zijn voorganger — *afkeerig*; hij ziet hierin geen waarborgen voor *werkelijke* geschiktheid en acht het voorts weinig in overeenstemming met leeftijd en waardigheid.

Wij zouden zeggen, het hangt er maar van af, wat men onder een examen verstaat, en hoe men dit regelt. Doet men bijv. thans ook geen examen?

Voorts pleit schr. dan voor het navolgende:

„Wij stellen ons voor, dat *maandelijks* de volgende kaart-oefeningen en voordrachten gehouden worden:

1e Week. Tactische oefening op de kaart onder leiding van den divisie-commandant, waarbij alle hoofdofficieren van alle wapenen van de divisie. Er wordt gewerkt met troepensterkten van een divisie en meer, waarbij de vredes-brigade-commandanten in hun oorlogsfunctie van divisie-commandant optreden. Het opzetten en uitwerken van deze oefeningen is voorts een buitengewoon nuttig werk voor het personeel van den divisie-staf.

2e Week. Tactische oefening op de kaart onder leiding van den regiments-commandant c.q. een der hoofdofficieren van het regiment, waarbij de hoofdofficier en kapiteins van het regiment, benevens enkele dergelijke officieren van andere wapens en de oudere luitenants van het regiment. Hierdoor is gelegenheid voor majoors, kapiteins en luitenants om zich in den naast hooger rang te oefenen. Hierbij moet gebroken worden met de volmaakt verkeerde gewoonte, om, indien bij dergelijke oefeningen door de infanterie de aanwezigheid van een artillerie-officier gevraagd wordt, daarvoor een jongen onervaren tweede-luitenant te zenden.

3e Week. Tactische oefening op de kaart onder leiding van een der kapiteins van het regiment, waarbij alle luitenanten van het regiment en enkele luitenanten van de artillerie. De *niet met de instructie belaste* majoor wordt belast met de regeling van deze oefeningen.

4e Week. Voordracht door een officier van het regiment of van een ander wapen, regiment, dienstvak of door een burger over een actueel militair onderwerp, waarbij voor ieder uit te kiezen onderwerp naar een specialiteit moet worden omgezien. Het aan een willekeurig persoon opdragen om een bepaald onderwerp voor te dragen, leidt tot geen resultaat.

Het is voor het rendement van deze voordrachten uitermate nuttig, indien de spreker te voren eenige stellingen bekend maakt en indien e.q. eenige toehoorders te voren voor debat worden aangewezen.

Op deze wijze worden de officieren van meet af opgeleid in dezen zoo belangrijken tak van dienst, hetgeen niet zal nalaten tengevolge te hebben, dat de oefeningen leerzaam en aangenaam en dus nuttig worden en niet ontaarden in „tijdverdrijf“.

Mijne Heeren. Het ligt niet in onze bedoeling de beide voorstellen al te zeer te critiseeren; wij zijn toch veel te blijde, dat men de gebreken voelde en met voorstellen kwam. Wij willen dus volstaan met er op te wijzen, dat het stelsel o.i. op *ruimer* basis zal moeten worden opgetrokken, dan door beide sprekers geschiedde, aangezien men er, alleen met wat meer tactiek en tactische oefeningen, nog bij lange na niet komt.¹⁾

Dit is echter ook ons bezwaar tegen de bespreking, die slechts kort geleden door den heer VAN MUNNEKREDE is gehouden op de algemeene vergadering van A. R. K. O. te Amsterdam.

Wij vonden daarin veel wat wij gaarne onderschrijven.

¹⁾ De opstellen van *** in het Orgaan V. O. N. L. laten wij onbesproken; zij komen met onze inzichten overeen.

Waar spr., er bijv. op wees, dat de oefengelegenheid voor de hoogere officieren ontbreekt en tevens de gelegenheid tot oefenen der wapens in onderling verband; dat de bevelstechniek te weinig wordt beoefend, dat het houden van voordrachten groot nut kan afwerpen — wellicht somtijds nog meer voor den spreker dan voor het gehoor — daar staan wij geheel aan zijn zijde.

Ook de aansporing, om den toeloop naar de H. K. S. te vergrooten, heeft onze volledige instemming, evenals enkele andere desiderata van den spreker.

Deze vatte ten slotte zijn betoog samen in enkele hoofdpunten en wel verlangde hij:

1. stelselmatige regeling van de verdere vorming van de jonge officieren;
2. nadere regeling van het houden van voordrachten;
3. tactische cursussen voor de oudere luitenants;
4. tactische cursussen voor de kapiteins en ritmeesters;
5. oefeningen voor de officieren der hoogere staven in hunne oorlogsfunctie.

Mijne Heeren. Vele wegen leiden naar Rome en zoo wil het ons toeshijnen, dat, wanneer aan het voorafgaande nog een cursus voor hoofd-officieren wordt toegevoegd, de cursussen een practisch-theoretisch karakter krijgen en niet alleen „tactische” cursussen zijn, wij reeds een heel eind in de goede richting zouden gaan.

En zoo komen wij thans tot onze eigen inzichten.

CONCLUSIES.

Wij stellen als uitgangspunt, dat men zich voor een gebrekkige legerorganisatie, voor een te korten oefentijd, of een onvoldoende materiele uitrusting, kortom, voor velerlei tekortkomingen, misschien nog achter de nooden der schatkist kan verschuilen; doch, voor een onvoldoende appreciatie of ontwikkeling van het intellect in het leger, valt o.i. een excuus al zéér moeilijk te vinden.

Waar nu, door de weinig gunstige positie-regeling, op een verscherpte recruiteering der beroeps-officieren niet veel

uitzicht bestaat en deze toch ook voor de reeds in-dienst-zijnden niet zou helpen,

waar voorts de opleiding *tot* officier vooralsnog niet verlengd of verbeterd schijnt te worden,

daar zal de voortgezette vorming *onverwijld* moeten worden aangevat *en ons veel dienen te geven*.

Deze dan eischt, evenals elke opleiding: leerlingen met ambitie, leeraren, leermiddelen, tijd, geld enz., maar bovenal ook een logisch systeem, een oordeelkundig programma en een leiding uit een centraal punt.

Wij zagen dus gaarne een bepaald persoon, een *werkelijk* leider van het geheele militair-onderwijs hiermede belast, maar... hij zal een scheppende kracht eerste-klasse moeten zijn.

De leerlingen met ambitie, in staat om zelfstandig te werken, zal allereerst de K. M. A. ons moeten leveren. Aan de legerleiding dan de taak om deze ambitie levendig te houden.

En evenzeer zal het de taak der legerleiding zijn om, *door alle denkbare middelen de eigen studie* te vergemakkelijken, aan te moedigen en rendearend te maken. Wij stellen deze alzoo in ieder geval vooraan.

Maar daarnevens verlangen wij *leiding* en *stelsmatig onderricht*.

Hoe nu aan de daarvoor benooodigde leeraren te komen?

Het begin is hier wel het moeilijkst. Voorloopig zou men zich o.i. moeten behelpen, door tijdelijk van de bureaux enkele staf-officieren los te maken, door oud-leeraren der inrichtingen van Mil. Onderwijs te bezigen, door beslag te leggen op een deel der vacanties van het personeel van H. K. S. en K. M. A., of door oud-Krijgsscholieren en bijzonder begaafden uit de korpsen te kiezen. Geleidelijk breidt de kring zich dan wel uit en... hij kan zich niet te veel uitbreiden.

En zoodoende hopen wij tot een categorie „officieren-leeraren” te komen, *liefst ook organiek* en niet uitsluitend bij de bovengenoemde inrichtingen.

Voorts zouden wij wenschen, dat allereerst de mentaliteit in het leger zich wijzigde in dien zin, dat men algemeen ging begrijpen, dat er nog iets meer bestaat, dan alleen „reeruten”, m.a.w. dat men niet alle krachten en tijd uitsluitend daaraan mag geven.

Is het noodzakelijk, dat de kapitein of luitenant bij de reeruten-instructie een leidende of onderwijzende rol speelt, welnu dan is deze taak uitteraard primair; is hij echter alleen noodig voor — laat ons zeggen — „surveillance”, zoo zij men karig en overwege, of hij gedurende dien tijd niet iets nuttigers en noodzakelijkers zou kunnen doen, in verband met zijn *verdere* taak en de hem t.z.t. te stellen eischen.

Ik vermoed, dat op deze wijze bezien, niet slechts menige middag zal zijn vrij te maken, doch ook heel wat verveling in nuttigen arbeid kan worden omgezet.

En dit geldt nog te meer, wanneer men in sommige perioden vooral de reserve-officieren naar voren schuift en zodoende de beroeps-officieren, voor zoover althans niet als leiders en instructeurs benoodigd, vrijmaakt; zulks is allicht beter, dan dat beide categorieën elkaar in den weg loopen.

Wat hier gezegd is voor den luitenant en kapitein, geldt wellicht in nog meerdere mate voor den majoor en de hoogere chefs; zij toch hebben niet allereerst een administratieve, controleerende en e.g. beoordeelende of examincerende functie, doch primo een *leidende en instructieve taak*. Deze moet geregeld en omschreven zijn; òf en hoè zij wordt vervuld valt gemakkelijk te beoordeelen uit de resultaten.

Eèn der eischen voor den hoogereren rang dient alzoo te zijn: kader en officieren een voortgezette opleiding kunnen geven. Dit beseft men ook in het buitenland; wij wezen hierop reeds in het vorenstaande, maar ook bijv. omtrent Engeland vonden wij: „La faculté d'enseigner compte parmi les conditions d'avancement des lieutenants et capitaines de l'armée britannique, qui doivent suivre des cours spéciaux pour l'acquérir.”¹⁾

¹⁾ Zie „Méthodes d'instruction” (B. BELGE Juni 1921).

Dan zouden wij gaarne zien, dat men ook ging begrijpen, dat er nog iets meer bestaat dan alleen tactiek, reglementen en wat bevelstechniek, ja, dat wij, officieren, ook buiten het zuiver militair gebied, nog heel wat hebben te leeren.

Ten slotte willen wij er met nadruk op wijzen, dat wij den dienst bij den troep geenszins uitschakelen, dezen zelfs hoogst belangrijk achten; immers troepenleiders kweekt men niet op bureaux. ¹⁾ Maar onze troepensterkte is zóó gering, de oefenperiode zóó kort, de troep veeltijds door het verlofs-personceel dermate overbelast, dat wij onze verwachtingen daarop niet al te hoog mogen spannen en moeten leeren ook van vele andere hulpmiddelen partij te trekken.

En thans komen wij tot de consequenties van het behandelde en denken ons het stelsel dan, als volgt, opgebouwd.

1. De jonge officier krijgt, reeds in de eerste jaren, naast zijn normalen dienst in den troep, verschillende opdrachten uit te werken. Deze mogen niet uitsluitend liggen op het gebied van tactiek, reglementen en administratie, doch bijv. ook op dat der krijgsgeschiedenis, der techniek of op maatschappelijk gebied.²⁾ Bij den practischen dienst vervult hij, met den kapitein als mentor, een bepaalde afgeronde taak, terwijl mede zijn sportiviteit worde onderhouden.

2. Is hij plm. 4 jaar officier, zoo komt hij in aanmerking voor detacheringen bij specialisten-cursussen, kan hij worden belast met de vorming van specialisten of kader en zal hij bij zijn korps reeds nu en dan een voordracht moeten houden over een specialistisch, of van hoogerhand opgegeven onderwerp.

3. Overigens is bij de korpsen de korps-commandant de hoofd-leider van het onderricht. Deze wijst de personen aan,

¹⁾ Gen. SERRIGNY schrijft: „A la guerre ce sont les officiers brevetés qui ont le mieux réussi dans les commandements importants: ce qui est tout à l'éloge de l'Ecole de guerre. Mais il est à remarquer, que ce sont surtout ceux qui, pour une raison quelconque, „s'étaient évadés des bureaux”. Bij ons is het minimum, één jaar troependienst, als regel tevens het maximum.

²⁾ Wij verwijzen bijv. naar de programma's der Wehrkreisprüfung (Verlag Offene Worte, 1922. 1923 enz.).

die opdrachten zullen uitwerken en voordrachten houden, of vraagt hiervoor buitenstaanders aan, kiest zelf de te behandelen onderwerpen (tenzij deze van hoogerhand worden aangegeven), en regelt overigens de kaderoefeningen e.a., gedurende het geheele jaar, in den geest, zooals wij dit in Frankrijk hebben gezien. (Zie voor het beginsel Bijlage I). Wij krijgen dus zoowel *korps*-, als *garnizoens*-voordrachten en -oefeningen,¹⁾ terwijl de hoofdzaak hierbij zal zijn, dat men systematisch van jaar op jaar werkt.

Wij komen thaus tot de cursussen.

4. Voor luitenants. met tenminste 8 jaar diensttijd, worden in de groote garnizoenen, jaarlijks of tweejaarlijks, cursussen gehouden voor den kapiteinsrang.²⁾

Deze omvatten opeenvolgend: een theoretisch gedeelte voor het eigen wapen, een id. voor de *gezamenlijke* wapens en een practisch gedeelte (in totaal bijv. 2 maanden).

Naast studie van de tactiek en reglementen der verschillende wapens en naast eenige bevelstechniek, zal aldaar vooral moeten worden aangestuurd op meerdere kennis van krijgsgeschiedenis, van tactische terreinleer en versterkingskunst, van wetten en sociale begrippen,³⁾ van de moreele opleiding van den troep, van moderne techniek.

Maar bovenal ook zal men moeten arbeiden op het gebied der *methodiek*, d.w.z. hoe een modern opleidings-programma op te bouwen, waarin alles tot zijn recht komt, rekening houdend met de betrekkelijke waarde van ieder onderdeel; hoe onderricht te geven; hoe oefeningen op te zetten en te leiden; hoe uit tijd, middelen, personeel en terreinen bij alle oefeningen het hoogste rendement te halen en voor

¹⁾ Ontbreken officieren en troepen van andere wapens in het garnizoen, zoo moet hieraan worden tegemoetgekomen. Het aantal besprekingen, voordrachten, enz. kan o.i. wel eenige vermindering lijden.

²⁾ Men beginne het eerste jaar deze cursussen met een aantal die reeds kapitein zijn; dit om begrijpelijke redenen.

³⁾ De tegenwoordige leerlingen der K.M.A. krijgen eenig inzicht in sociale verhoudingen, in psychologie en paedagogie, maar de ouderen? Die hebben slechts empirisch een en ander verworven en zullen dus zeker moeten bijwerken.

den troep, èn voor het kader èn voor den leider. Daarbij maakt men tevens kennis met buitenlandsche „Kampfschulen” of leidraden en leert, hoe men niet beschikbare wapens (artillerie, tanks, infanterie-geschut, zware-mitrailleurs, of wat ook) toch een aandeel in de oefeningen kan geven en qua uitwerking voorstellen.

In verband hiermede zagen wij een dergelijken cursus ook gaarne, al ware het slechts enkele dagen, geoutilleerd met een oefen-compagnie, -eskadron en -batterij.

5. Wij wenschen voorts voor kapiteins (ritmeesters), met ten minste 6-jarigen dienst in dien rang, in denzelfden geest een cursus voor den majoorrang, bijv. per divisie. Hierbij komen dezelfde vakken wederom op het tableau, doch werkt men in een ruimer kader en legt meer nadruk op bevelstechniek en verbindingsdienst. Het ontwerpen van oefeningen en oefen-programma's, het onderricht geven en voordrachthouden kan hierbij eveneens meer op den voorgrond treden. Ten slotte zal een bataljon e.a., ter bekroning van een kaderoefening in het terrein, enkele dagen beschikbaar moeten zijn.¹⁾

De duur van dezen cursus ware op tenminste 7 weken te stellen.

6. Officieren, waarvan men goede verwachtingen heeft en die een cursus voor kapitein, of voor majoor hebben doorloopen, worden tot zeker getal, bij een ander wapen gedetacheerd voor één à twee jaar. Vooral een uitwisseling van infanteristen en artilleristen lijkt zeer noodzakelijk. Onder deze rubriek vallen mede de ex-krijgsscholieren.

Maar ook voor detacheringen bij universiteiten, inrichtingen of groote fabrieken gevoelen wij veel.

7. De H. K. S. kan in haar tegenwoordige vorm, voor hoogere vorming der officieren, blijven bestaan. Zij dient echter hare deuren zoo wijd mogelijk open te zetten, waartoe ook het gaan er heen moet worden aangewakkerd. Wij denken derhalve zoowel aan een onderscheidingsteeken voor allen,

¹⁾ Zulks vooral ter beoefening van de samenwerking der wapens. Zie ook Bijlage III.

die de school bezochten, als aan „vorpatentieren” voor hen, die ze met succes doorliepen.

8. Wij wenschen eindelijk aan de H. K. S., als tweede onderdeel, een cursus voor regiments- en brigade-commandanten, in den geest als het Fransche „centre des hautes études”. Met name de „unité de doctrine” zal hierdoor worden bevorderd.

Voor een eventueel programma kunnen wij verwijzen naar de Belgische regeling, terwijl als leeraren hierbij eenige kolonels en generaals, zoomede docenten uit de burgermaatschappij zullen moeten optreden.

9. Zij, die een cursus hebben medegemaakt, worden aldaar ook beoordeeld.¹⁾ Eenzijdig toch krijgt men daar inzicht in iemands geestelijke capaciteiten, anderzijds prikkelt de wetenschap dat men beoordeeld zal worden, óók tot inspanning. Bepaalde „eindexamens” kunnen dan achterwege blijven; maar zeer zeker krijgt men een indruk, wie voor leeraar een *bijzondere* geschiktheid bezitten.

En hiermede, Mijne Heeren, meen ik U een stelsel te hebben geschetst, waarbij door partij te trekken, zowel van eigen studie, als van meer systematische vorming in den troep en van speciale cursussen, even zeer de kennis, als de bruikbaarheid der beroeps-officieren zal toenemen, terwijl tegelijkertijd de „officier-docent” naar voren zal treden. Bovendien zal ook de samenwerking der wapens worden verbeterd.

Ik ben er van overtuigd, dat mijn programma's nog wijziging zullen behoeven, dat de tijdsduur der cursussen te kort kan blijken, kortom dat de practijk eerst geleidelijk den juisten vorm zal doen vinden. Dit is dan ook betrekkelijk bijzaak.

¹⁾ Desgewenscht kan men alle deelnemers bij den aanvang, aan een examen onderwerpen en op deze wijze tot voorbereiding aansporen. Voor hen, die blijken geven onvoldoende voorbereid te zijn, kan dan bijv. de cursus een jaar worden uitgesteld of kunnen e.g. zelfs scherper maatregelen worden overwogen.

Wij denken hierbij echter allerminst aan *schoolse* examens.

Hoofdzaak is echter, dat wij tot elken prijs een eind maken aan den bestaanden toestand, aan de achterlijkheid onzer opleidingen.

In die richting een duwtje te geven was mijn voornemen; moge ik daarin zijn geslaagd.

Ik heb gezegd.

De heer jhr. ALTING VON GEUSAU: Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren. Met bijzonder veel belangstelling heb ik de uiteenzettingen van den luitenant-kolonel DE GELDER gevolgd. Het geldt hier een zaak van uitnemend belang, want al mogen de organisatie, de uitrusting en de geoefendheid van den troep nog zoo goed zijn, zonder een degelijk, der zake kundig korps aanvoerders, baat dat alles niets.

Hoewel verreweg de meeste zaken, door den geachten inleider naar voren gebracht mijn algeheele instemming hebben, meen ik toch goed te doen nog enkele opmerkingen in het midden te brengen. Dat de zaak, waarover hedenavond gesproken is, urgent is, zal niemand betwisten; echter vrees ik, dat door het zoo sterk naar voren brengen van dit feit en ook door het tot nu toe gesprokene de indruk zou gevestigd worden, dat ons korps beroeps-officieren niet meer voor zijn taak berekend is. Dit nu — ik weet wel, dat de inleider het niet betoogd heeft — moet ik ten sterkste tegenspreken. Ik doe dit met temeer klem omdat er tegenwoordig weer een heftige campagne tegen het beroepspersoneel gevoerd wordt en het mij nuttig voorkomt om het argument: „het beroepspersoneel is toch niet bekwaam” al bij voorbaat te bestrijden.

Er heerscht na een grooten oorlog altijd een zekere verwarring op militair-wetenschappelijk gebied en het duurt altijd eenige jaren eer de lessen aan den oorlog ontleend, voldoende bezonken zijn. In dat tijdperk verkeerden wij thans nog altijd; wij kunnen echter niet verhelen, dat de zeer trage wijze waarop onze nieuwe reglementen en voorschriften verschijnen, voor een belangrijk deel de schuld is aan de onzekerheid, die er op tactisch en ander militair gebied bestaat en die daardoor den schijn verwekt alsof ons officierskorps niet meer der zake kundig is.

Wanneer ik de strekking van Inleider's betoog zoo mag opvatten, dat het bedoelt aan dien toestand van onzekerheid en verwarring een einde te maken, dan vindt hij mij geheel aan zijn zijde.

Spr. vraagt een leider van het militair onderwijs. Ik vermeen, dat voor het deel van het militair onderwijs, dat ons hedenavond bezighoudt, de C. V. (I. d. A. of I. d. G.), de aangewezen leider is, welke autoriteit een deel van zijn zorg in dezen, onder vaststelling van bepaalde regelen kan delegeeren aan den divisie-commandant. Zoo zouden wij met name, alles wat de opleiding tot den majoorrang betreft, divisiesgewijze willen regelen.

Wanneer inleider bedoelt, dat deze opleidingen onder een inspecteur van het Militair Onderwijs moeten komen te ressorteeren, deelen wij zijn meening niet, want wij onderschrijven geheel, wat spr. elders in zijn betoog ook vermeldde en wat in ons nieuwe Gevechtsvoorschrift in punt 8 zoo duidelijk naar voren wordt gebracht, dat onder de eigenschappen, die een commandant moet bezitten ook genoemd moet worden de geschiktheid om goede onder-commandanten te vormen.

Ik geloof niet, dat wij goed zullen doen bij de onderwerpelijke opleiding, uitgezonderd voor speciale nieuwe wapens en strijdmiddelen, te veel het scholensysteem toe te passen, want ik begin te vreezen, dat het Nederlandsche vredesleger uitsluitend uit scholen gaat bestaan, die ieder bij mobilisatie de noodige afgerichte leerlingen leveren, waaruit de oorlogseenheden worden samengesteld. Ik ben van meening, dat in dezen in ons leger de uiterste grens reeds bereikt, zoo niet reeds overschreden is.

Naar mijn meening zijn de korps-commandanten de menschen, die de voortgezette opleiding hunner onderhebbende officieren moeten leiden en bij wijze van uitzondering op dezen regel, zouden wij de daarvoor in de termen vallende oudere kapiteins tot een cursus voor hoofd-officier willen vereenigen, welke cursus vermoedelijk per twee divisien zou moeten gehouden worden. Deze meening is gegrond op de noodzakelijkheid om deze heeren meer in

te wijden in de vechtwijze der verbonden wapens en vooral in de bevelstechniek, terwijl de ervaring geleerd heeft, dat het gewenscht is, juiste deze twee zaken, door specialisten te doen doeceren.

Voor den cursus voor kapiteins, voelen wij niet veel, omdat wij van meening zijn, dat de opleiding der luitenants voldoende kan geleid worden door de korps-commandanten, indien, zooals inleider vraagt, de wetenschappelijke bijeenkomsten oordeelkundig gehouden worden.

Ook de cursus voor regiments- en brigade-commandant kan ons niet bekoren. Wij achten het veel beter de adspiranten voor die rangen zich zelf te laten vormen, dan een soort cursus op te richten, waar slechts een beperkt deel der stof kan behandeld worden en waarop de cursisten dan beoordeeld worden. Met dergelijke cursussen loopt men kans officieren als hogere commandanten te krijgen, die slechts het gedoecerde goed bestudeerd hebben, terwijl zij den ruimen, algemeenen blik, in die rangen zoo noodig, ten eenen male missen. Van de verschillende school-cursussen blijft dus o.i. alleen die voor hoofdofficier over en dan rijst de vraag, wie die cursussen geven moet.

Inleider heeft voor zijn cursussen wederom beslag gelegd op een deel der vacanties van het personeel van de Hoogere Krijgsschool. Mag ik hem dan bij dezen mededeelen, dat mijn vacantie dit jaar juist veertien dagen bedragen heeft, gedurende welken tijd ik nog verscheidene malen 's avonds gewerkt heb. Zoo'n zomerperiode aan de H. K. S. gaat zeer nuttig voorbij met oefeningsreizen met de leerlingen, oefeningsreizen onder leiding van den chef van den Generalen Staf, detachering bij den troep, manoeuvres of kader-oefeningen met landstormofficieren, nakijken van opdrachten (ik had dit jaar ongeveer 600 bladzijden tactisch-applicatorische studiën na te kijken), voorbereiding van nieuwe oefeningen, van voordrachten en eindelijk het werken voor de periodieken en voor spreekbeurten, die ook al van den leeraar gevorderd worden. Ik verzeker overste DE GELDER, dat ik behalve de genoemde veertien dagen iedere week minstens vijf avonden gewerkt heb, om van den dag niet te spreken.

Neen, Mijne Heeren, laat men ons, krijgsschoolleeraren niet zwaarder belasten, daar kan heusch niets meer bij.

Waar deze cursussen echter divisiesgewijze of per twee divisien gehouden worden, was het o.i. aangewezen, officieren van die divisien, bij voorkeur van de divisiestaven, daarmede te belasten.

Geheel uit het hart gegrepen is mij het betoog van inleider, omtrent den bij den troep beschikbaren tijd. Inderdaad kan zeer veel tijd voor tactische oefeningen op de kaart en in het terrein en voor voordrachten worden vrijgemaakt, indien het surveillance-systeem eens een einde neemt. Het is toch geen nuttig gebruik van den nationalen tijd, indien gelast wordt, dat bij de recruten-oefeningen altijd de regiments-commandanten, de hoofdinstructeurs en alle kapiteins en luitenants van 's morgens vroeg tot 's middags laat tegenwoordig moeten zijn.

Ten slotte moge ik inleider ook nog bijvallen, waar hij betoogt, dat de H. K. S. haar deuren zoo wijd mogelijk open dient te zetten. Zulks geschiedt reeds, zelfs te wijd voor den smallen stroom van bezoekers. In de laatste jaren is het slechts éénmaal gelukt een compleet studiejaar van tien heeren te krijgen. Zulks is toe te schrijven aan de groote bezwaren, die het gaan naar de H. K. S. voor belanghebbenden medebrengt, terwijl de daar tegenover staande voordeelen van tastbaren aard, nagenoeg geheel ontbreken.

Hoewel de door inleider voorgestelde zaken, n.l. een onderscheidingsteeken en „vorpatentieren” — die n.o.m. de eenige juiste oplossing vormen — reeds bij herhaling, doch zonder succes zijn, te berde gebracht, meenen wij gedachtig aan „frappez fort, mais surtout frappez souvent” goed te doen, deze voorstellen nogmaals met klem te ondersteunen.

Rest mij, de aangename taak aan inleider mijn dank te betuigen voor de voorafgaande inzage zijner schoone voordracht en aan U, Mijnheer de Voorzitter, voor de mij geboden gelegenheid hier een enkele zaak in het midden te kunnen brengen.

De heer Jhr. WITTERT: Hoewel de door den inleider ontwikkelde denkbeelden mijn volle instemming hebben, wenschte ik toch aan enkele punten uit zijn voordracht eenige nadere beschouwingen te wijden.

1°. Het „centre des hautes études militaires.”

Ik acht dien cursus voor opper- en hoofdofficieren van het hoogste belang. De hoogere legeraanvoeders behooren, zoowel bij de aanvoering te velde als bij de opleiding, d.i. de voorbereiding in tijd van vrede, de leiding te bezitten; daartoe is noodig, dat zij de militaire wetenschap ten volle beheerschen en niet aan den leiband van jongeren loopen. In de door den inleider aangehaalde A. R. K. O. rede van den kapitein Jhr. ALTING VON GEUSAU trok het mijn aandacht, dat deze, waar hij de door een divisiecommandant te leiden kaartoefeningen bespreekt, het opzetten en uitwerken dier oefeningen als een uitstekend werk voor de officieren van den divisiestaf beschouwt. Tegen een dergelijke opvatting moet ik ernstig bezwaar maken, het „opzetten” der oefening moet uitgaan van den divisiecommandant, het „uitwerken” van zijn gedachte kan hij aan de hem toegevoegde staf-officieren overlaten. Ook te velde, bij het opmaken van bevelen, behoort op overeenkomstige wijze te werk worden gegaan. Het zwaartepunt mag niet van den bevelhebber worden overgebracht naar zijn helper, den staf-officier.¹⁾

In de legers van Napoleon I bekleedde de generale staf een min of meer ondergeschikte plaats, de staf-officieren waren de helpers der hoogere aanvoeders in dien zin, dat zij de gedachten dier aanvoeders in bevelen overzetten. Zeide niet de groote keizer zelf: „Je suis mon propre chef d'état-major”. Een geheel ander beeld geeft ons in de laatste helft der vorige eeuw de Pruisische en Deutsche Generale Staf. MOLTKE voerde rechtstreeks en zelfstandig briefwisseling met de chefs der staven van legerkorpsen en legers en verstrekte hun, vaak buiten de eigenlijke commandanten om, nadere aanwijzingen. Wellicht bestond

¹⁾ De heer Jhr. ALTING VON GEUSAU: Aldus was ook mijn bedoeling.

daartoe aanleiding in verband met de omstandigheid, dat de hogere commando's vaak in handen waren van vorstelijke personen dan wel van oudere aanvoerders van beproefde dapperheid, die echter niet ten volle voor de taak der strategische en hogere tactische leiding berekend waren. Worden echter in de hogere commando's alleen daarvoor ten volle geschikte personen benoemd, dan is een dergelijke gang van zaken onvoorwaardelijk te veroordeelen.

Willen echter de hogere bevelhebbers de leiding in haar vollen omvang bezitten, zoo moeten zij de geheele militaire wetenschap beheerschen; dóór hen en niet langs hen — d.i. buiten hen om — moet de „*unité de doctrine*” naar de lagere bevelhebbers overgaan.

In de Militaire Spectator van 1915 (Februariaflevering) verklaart zich de toenmalige kapitein v. DAM v. ISSELT een tegenstander van een „*centre des hautes études*”. Naar zijn meening voorzien de strategische oefeningen op de kaart onder leiding van den chef van den Generalen Staf, de stafreizen en de verkenningsreizen van den Generalen Staf, alsmede de onder leiding van verschillende opperofficieren jaarlijks te houden kaart- en kaderoefeningen voldoende in de voortgezette vorming van de a.s. hogere bevelhebbers.

Ik kan die meening niet ten volle deelen.

Ik nam zelf als stafofficier aan tal van dergelijke oefeningen deel, hoofdofficieren traden daarbij op als commandanten van legers, kapiteins als commandanten van divisieën. Indien die oefeningen dienden als voorbereiding voor een later eventueel te bekleeden hooger commando, dan zou de opmerking kunnen worden gemaakt dat men ietwat voorbarig te werk ging, een kapitein wordt toch in den regel eerst een vijftiental jaren later divisiecommandant, onwillekeurig dringt dus de gedachte naar den voorgrond, dat aan die stafofficieren een invloedrijke rol werd toegekend bij de leiding van de hogere tactische eenheden, waartoe zij behoorden. Dit is m.i. verkeerdt; beschouw ik den chef van den Generalen Staf als den persoon, van wien in hoogste instantie de „*unité de doctrine*” uitgaat, dan moet zijn gedachte de hogere bevelhebbers rechtstreeks bereiken en

niet via de ondergeschikte stafofficieren. Een zelfde opmerking ware te maken ten aanzien van de wijze, waarop in de artillerie nieuwere denkbeelden of gewijzigde opvattingen vaak de hoogere artilleristische aanvoerders bereikten n.l. via de subalterne officieren, die van cursussen bij de oefeningsafdeeling terugkeerden. Het kan dan ook niet anders dan toegejuicht worden, dat in de laatste jaren de thans afgetreden inspecteur der artillerie de brigade- en regimentcommandanten vereenigde bij oefeningen en besprekingen, die onder zijn eigen leiding plaats hadden.

Wel kan ik mij daarentegen vereenigen met wat de heer v. DAM v. ISSELT zeide ten aanzien van de oefeningen onder leiding van opperofficieren.

De groote moeilijkheid is m.i. daarin gelegen, dat dezen, om de militaire wetenschap in haar vollen omvang te kunnen beheerschen, aangewezen zijn op eigen studie. Eigen studie nu is zeer tijdroovend, vooral indien zij alle militaire vraagstukken moet omvatten. Om die reden is het dan ook gewenscht, dat voor de bijzondere bestudeering van ieder dier vraagstukken decentralisatie plaats heeft. Bepaalde personen — dit kunnen ook jongere officieren zijn — nemen een bepaald onderdeel voor hun rekening, het resultaat van hun studiën moet dan verder worden verspreid. Dit geschiedt ook thans wel, immers de vruchten dier studiën verschijnen in onze vakbladen en periodieken. Zij worden gelezen, bestudeerd, besproken, doch ten slotte blijft een ieder ten aanzien van het medegedeelde er toch vaak zijn eigen zienswijze op na houden. Naar mijn meening zou nu in dit alles stelsel moeten worden gebracht in dien zin, dat, waar noodig, door de opperste legerleiding bepaalde opdrachten aan bepaalde personen werden verstrekt, dat de resultaten der studiën, onder sanctie der legerleiding door of namens haar in een cursus of serie van bijeenkomsten ter kennis van de hoogere bevelhebbers werden gebracht, met dezen besproken, aan debat onderworpen, terwijl ten slotte, waar dit mogelijk was, door de hoogste legerleiding in min of meer beslissenden zin uitspraak werd gedaan en zodoende de eenheid van gedachte en eenheid van uitvoering werd bevorderd.

Vooral onder de tegenwoordige omstandigheden, nu er, nog kort na den oorlog, nog zoo groote verwarring heerscht en de conclusiën nog niet allerwege in voorschriften en aanwijzingen kunnen zijn neergelegd, acht ik een „centre des hautes études” in hooge mate wenschelijk.

Naast deze hoogere vorming voor de hoogere bevelhebbers zoude ik willen wijzen op de noodzakelijkheid, hen lang in hun dienstbetrekkingen te handhaven. Hoe hooger de betrekking is, des te langer dient dezelfde persoon daarin te worden gehandhaafd.

Van 1884—1923 had de Nederlandsche Ite divisie 16 opvolgende commandanten d.i. gemiddeld nog geen 3 jaar éénzelfden commandant. In het voormalige Duitsche keizerrijk, waar in dit opzicht blijkbaar meer ernst voorzat, werden juist in de hoogere commando's de aanvoerders zeer lang gehandhaafd, als voorbeeld zou ik willen wijzen op de loopbaan van den bekenden generaal Graf v. HAESLER.

In de tweede plaats zou ik een enkel woord willen wijden aan de stelselmatige wijze, waarop in Frankrijk de voortgezette opleiding der officieren plaats heeft en die dan ook door den inleider, m.i. terecht, is aangeprezen.

Als voorbereiding voor de troepenaanvoering ziet men de tactische oefeningen op de kaart, gevolgd door oefeningen in het terrein in samenwerking met verbindingsafdeelingen, en waarbij ook scheidsrechters, beter gezegd hulpleiders, te werk worden gesteld.

Ons Manoeuvre-voorschrift maakt ten aanzien van de kaderoefeningen een onderscheid tusschen oefeningen in de troepenleiding en oefeningen tot tactische ontwikkeling der officieren, ik wensch voornamelijk de eerste te beschouwen.

Niet ten onrechte geeft de kapitein v. GEUSAU aan, dat vaak die oefeningen dienden tot beoordeeling van een officier voor den hooger rang. Bij die oefening trad die officier als leider op; zijn beoordeeling, niet de vorming der deelnemers vormde daarbij het zwaartepunt. Als voorbeeld moge strekken dat, toen ik in 1922 het bevel over een divisie aanvaardde, mij een programma voor de kaartoefe-

ningen gedurende een winterkwartaal werd aangeboden, waarbij van een zevental oefeningen, dat bij ieder der infanteriebrigades zou worden gehouden, iedere oefening door een ander officier werd geleid, zeven oefeningen, zeven verschillende leiders.

Het spreekt van zelf, dat deze regeling, die als grondslag had, dat die leiders moesten worden beoordeeld, nimmer ten goede kon komen aan de opleiding der deelnemers. In stede dat men beoogde die deelnemers — de leerlingen — in het vak te bekwamen, stelde men een onderzoek in of de leider d.i. de onderwijzer — voor zijn taak berekend was. Nadien zijn echter van hoogerhand in dit opzicht doeltreffende aanwijzingen verstrekt, die de aandacht vestigen op het eigenlijke doel der oefening, de voortgezette opleiding der deelnemers.

De z.g. kadroefeningen in het terrein staan bij ons nog niet op het juiste peil. In den regel bestaan zij uit terreinverkenningen, gevolgd door een bespreking. Gebrek aan tijd leidt er meestal toe, dat de terreinverkenningen vaak van zeer vluchtigen aard zijn, terwijl voorts de leider niet met alle deelnemers ééne zelfde strook in oogenschouw kan gaan nemen. Wil men bij een verkenning buiten het raam van een regiment, wellicht zelfs van een bataljon gaan, zoo eischt dit inderdaad zeer veel tijd. De bespreking zou in den regel even goed binnenskamers kunnen plaats hebben. Dat die bespreking in stede van in de vereenigingszaal onder een verandah of aan een kruispunt van wegen plaats heeft, stempelt een oefening nog niet tot „terreinoefening.”

Naar mijn meening zou een ruimere plaats moeten worden ingeruimd aan kaderoefeningen, aan welke ik, in onderscheid met wat ik zooeven terreinverkenningen noemde, den naam van kader-gevechtsoefeningen zou willen geven.

In ons leger zijn bij enkele wapens die oefeningen reeds lang in zwang. Alle artilleristen, die bij de vesting-artillerie dienden, kennen van ouds de z.g. „Oefeningen in groepsverband” waar men werkte met groepsstaikwartier, afdelingsstations, batterij-, peil- en waarnemingsposten, alles onderling telefonisch en met ordonnansen verbonden, doch waarbij in den regel de vuurmonden ontbraken.

Zoo kent ook de bereden artillerie naast de panorama- oefeningen, na de invoering van het telefoonmaterieel, haar oefeningen in afdeulingsverband uitsluitend met batterij- commandanten en telefonisten en worden die oefeningen in hooger verband zelfs binnenskamers d.i. in afzonderlijke, telefonisch verbonden, lokalen gehouden.

Het ware gewenscht, dat ook bij de infanterie dergelijke oefeningen, aanvangende met die in bataljonsverband, eerst binnenskamers, daarna in gemeenschap met de verbindings- afdeeling, al dan niet in samenwerking met artillerie, in het terrein, meer in zwang kwamen.

Ook in lager verband echter moeten die kader-gevechts- oefeningen worden gehouden. Het zou mij te ver voeren, hier een uitgewerkt programma aan Uwe aandacht te onderwerpen, ik wil dan ook volstaan met aan te geven, dat die oefeningen moeten aanvangen in sectie-verband d.i. met een sectiecommandant en vier groepscommandanten, laatstgemelde ieder e.g. met een opvolger en een ordonnans. Daarop volgen oefeningen in compagniesverband met een compagnies-commandant met commandogroep (waaronder enkele seiners), vier sectiecommandanten, de noodige groeps- commandanten en ordonnansen; ten slotte de oefeningen in bataljonsverband, alles echter zonder manschappen. Op die wijze worden hogere en lagere bevelhebbers voor hun gevechtstaak voorbereid, het bespreken en herstellen van gemaakte fouten leidt dan niet tot een gedwongen werkloos- heid van den troep, alles kan dan een veel vlotter verloop hebben. Vooral in ons leger, waar de tijdperken gedurende welke men over geoefende manschappen beschikt, zoo uitermate kort zijn en waar een zoo groot aantal reserve- aanvoerders moet worden geoefend, dienen die kader- gevechtsoefeningen niet alleen als voorbereiding doch gedeeltelijk ook als vervanging van de troepen-oefening.

1) In de derde plaats iets over de logische volgorde der oefeningen, in den geest als omschreven in de „Procédés d'instruction en vue du combat.” De korpsecommandant

1) De 3 volgende zinsneden zijn wegens gebrek aan tijd niet uitgesproken.

maakt een programma op in dien zin, dat in 2 of 3 jaren de meest voorkomende gevallen behandeld zijn. Een kapitein, hoog in de ranglijst staande, krijgt zodoende de gelegenheid, meerdere malen bij kaderoefeningen op de kaart en in het terrein, op te treden als commandant over een bataljon onder verschillende gevechtsomstandigheden, zoo b.v. als voorhoede, achterhoede of flankdekking, als voorpostenbataljon, bij aanvallend of verdedigend gevecht in voorste of tweede linie, bij een nachtelijke onderneming, bij rivier-overtocht dan wel rivier- of kustverdediging, enz.

De aanwijzingen betreffende het opmaken dier programma's moeten echter van boven af, dat is van de hogere bevelhebbers uitgaan: te veel ziet men nog, dat de aard van de oefening wordt overgelaten aan hem, die daarbij als leider optreedt, de opzet berust dan vaak op een invallende gedachte.

Ten slotte nog een enkel woord ten aanzien der detachering van officieren bij andere wapens. Hoezeer ik dit in beginsel ook toejuich, vrees ik, dat bij de toepassing in ons leger zulks op groote bezwaren zal stuiten. De geringe troepensterkte, de korte duur der vervolg- of voortgezette oefeningen, het groote aantal in die tijdperken te oefenen reserve-aanvoerders, zijn oorzaak, dat men eensdeels in het wapen zelf de eigen beroepsofficieren moeilijk zal kunnen missen, doch anderdeels ook alsdan den toeloop van officieren van andere wapens niet zal kunnen velen.

De heer SCUIRMAN: Mijnheer de Voorzitter. Wanneer ik hedenavond gebruik maak van de gelegenheid om een enkel woord te spreken, dan is dat in de eerste plaats om er nog eens op te wijzen, dat wij hier vrijelijk — men hoede zich natuurlijk voor overdrijving — kunnen spreken over datgene, wat aan onze weermacht en dus ook aan het korps beroepsofficieren ontbreekt. Natuurlijk wordt daarvan door hen, die het leger vijandig zijn, gebruik gemaakt om te zeggen, dat het alweer blijkt dat er iets niet in orde is, maar dat mag er ons niet van terughouden om den vinger op wonde plekken te leggen en de beste geneeswijze te bespreken.

In de tweede plaats kan ik mededeelen — en hiermede verklap ik geen geheim — dat een regeling betreffende de voortgezette opleiding der beroepsofficieren in een vergevorderd stadium van voorbereiding is. Dit neemt niet weg dat de avond van heden zeker niet te onpas komt en er nog alle mogelijkheid bestaat, om van de resultaten onzer bespreking een nuttig gebruik te maken bij de regeling dezer zoo moeilijke materie. En dat deze moeilijk is, vooral bij uitwerking en toepassing in de praetijk, daarover zullen we het wel eens zijn.

Het is toch feitelijk een zeer eigenaardige — in geen ander beroep voorkomende — toestand, dat ambtenaren, na hun beroeps-opleiding te hebben ontvangen, zich niet verder zelve vormen in de praetijk en door eigen studie, maar dat de regeering mede een actief aandeel in deze verdere vorming neemt. Men gaat zelfs veelal zoover dat men durft eischen, dat na het bereiken van een zekeren rang, de regeering — het legerbestuur — nu er maar voor heeft te zorgen dat men de geschiktheid verkrijgt voor den naasthooger rang. In hoeverre kan hier sprake zijn van een recht? Mijns inziens alleen in dier voege, dat, wanneer men ten behoeve der verdere studie bepaaldelijk behoefte heeft aan leermiddelen, die men zich niet zelve kan bezorgen (b.v. een troep), het Rijk die moet verschaffen. Wanneer de regeering toch nog verder zorg aan onze voortgezette opleiding besteedt, dan is dit hoofdzakelijk omdat in een officierskorps — wil het zijn werk goed kunnen verrichten — een zoodanige eenheid van opvatting moet bestaan als met eigen, vrije studie niet is te verkrijgen. Het is hier dus niet het persoonlijk — maar het landsbelang dat spreekt, zij het ook dat beide belangen veelal te samen gaan.

Wanneer wij zullen moeten komen tot een stelsel van cursussen, zooals door den inleider van hedenavond wordt gevraagd, dan zal daaraan een reorganisatie gepaard moeten gaan. Doordat de militaire machine, waarin 2 maal per jaar een lichting voor $5\frac{1}{2}$ maand in opleiding komt en de 12de maand door herhalingsoefeningen wordt gevuld, feitelijk het geheele jaar door belast is, heeft men nu reeds groote moeite

om officieren en onderofficieren los te krijgen voor het volgen van cursussen voor specialiteiten. Hoe zal het dan gaan wanneer — naast de stijgende eischen aan instructeurs voor de verlofscaders — ook nog moet worden voorzien in het benodigd aantal leeraars en leerlingen voor de opleidingscursussen voor het beroepspersoneel? Men zal er zonder twijfel toe moeten komen — en dat is goed ook — om het aantal toezichthoudenden bij de reerutenopleiding tot het uiterste minimum te beperken.

Na nog te hebben gewezen op het feit, dat in de nu voortaan weer jaarlijks onder zeer deugdelijke leiding te houden cursussen voor kapiteins en ritmeesters reeds een begin bestaat van de door den spreker van hedenavond gewenschte opleidingscursussen, moge ik besluiten met er voor te waarschuwen de stof op die cursussen toch niet *te* groot en *te* veelzijdig te maken. Wanneer wij nogeens recapituleeren wat volgens den heer DE GELDER in Frankrijk op de kolonelscursussen wordt onderwezen, dan meen ik dat een dergelijke overvloed van geleerdheid voor ons in den beschikbaren beperkten tijd zeker te veel zal zijn, zoodat een gevaar voor overlading niet denkbeeldig is te achten.

Talrijke der genoemde vakken kunnen door eigen studie, c. q. onder leiding der chefs, worden eigen gemaakt. Het is daartoe niet noodig bepaalde gedwongen uren van theorie of cursus te houden. In de praetijk is het reeds voldoende wanneer de chefs zich voor het geven van leiding beschikbaar stellen b. v. op die uren, waarop geen bepaalden dienst is te verrichten en voor allen die zich vrijwillig aanmelden om in dien tijd een zekere stof te zien behandeld. Op deze wijze komt de prikkel van beide kanten en zijn zeer goede resultaten te behalen.

De heer VAN MUNNEKREDE: Mijnheer de Voorzitter! Dankbaar maak ik van de gelegenheid gebruik om enkele opmerkingen te maken naar aanleiding van het door den inleider gesprokene, waarmede ik in algemeenen zin mijn volle instemming betuig.

Met het oog op den mij toegestanen, korten tijd zal ik

mij in hoofdzaak beperken tot de tactische cursussen voor kapiteins en ritmeesters, waaromtrent ik — als een der leiders van den cursus van verleden jaar — over practische ervaring beschik.

Mèt den inleider hecht ik aan dergelijke cursussen groote waarde, maar niet in den vorm waarin zij tot heden werden gehouden.

Niet alleen toch waren daarvan uitgesloten de kapiteins en ritmeesters, die niet of nog niet geschikt werden geacht voor bevordering — waarom zou men deze aan hun lot overlaten? — maar ook volgde slechts een gedeelte van de kapiteins en ritmeesters, die wèl voor bevordering in aanmerking kwamen, den cursus. Van degenen, die sinds 1 Januari j.l. tot majoor werden bevorderd, zijn er slechts 9, d.i. ongeveer $\frac{1}{3}$ gedeelte, op den cursus geweest.

Het besteden van bijzondere zorg aan een zeer klein gedeelte van de kapiteins en ritmeesters en aan het gros niets te doen, acht ik niet logisch en daarom ben ik het geheel met den inleider eens, waar hij blijkbaar alle kapiteins en ritmeesters van een zekere ancienniteit een tactischen cursus wil doen volgen.

Wat de leiding van den hierbedoelden cursus betreft, deze was tot heden opgedragen aan hoofdofficieren, behoorende tot het veldleger.

Continuïteit in de leiding is natuurlijk gewenscht om de op den eenen cursus opgedane ervaring voor een volgenden te benutten, maar zij heeft dit bezwaar, dat dan steeds dezelfde hoofdofficieren meerdere jaren achtereen telkens geruimen tijd aan hun hoofdfunctie worden onttrokken.

De heer Jhr. ALTING VON GEUSAU o.a. wil de chefs van de divisiestaven met de leiding belasten, maar ik voor mij acht dit bepaald ongewenscht en ik vermoed, dat mijn collega's er evenzoo over zullen denken.

De chefs van de divisiestaven zijn om verschillende redenen reeds dikwijls afwezig en met bij-werkzaamheden belast en wanneer daar dan nog bijkomt, behalve de voorbereiding voor den cursus, een jaarlijksche afwezigheid van bijna 3 maanden, dan acht ik dat zeer zeker niet in het belang van hun hoofdtaak.

Dit kan ik beter beoordeelen dan degenen, die hier staan te roepen om den chef van den divisiestaf als permanent leider van een tactischen cursus!

Ik ben het dus niet eens met hen, die voorstellen de tactische cursussen per divisie te houden.

Is dit nu werkelijk, gelet op het in ons kleine leger betrekkelijk gering aantal leerlingen en op hetgeen ik zooeven aanvoerde, de meest economische wijze van werken?

Wordt daarmee niet de kans vergroot, dat het tactisch onderwijs aan de aanstaande majoors niet volgens dezelfde hoofdbeginselen zal worden gegeven? ¹⁾

Is dit in het belang van het in stand houden van een „unité de doctrine”, waarnaar zoo zeer wordt verlangd?

Degenen onder U, die wel eens de gelegenheid hebben gehad om met officieren van een groot leger te spreken over het belang van een „unité de doctrine” voor het officierskorps, zullen ongetwijfeld — evenals ik — wel van hen vernomen hebben, dat de „unité de doctrine” er in een groot leger zoo moeilijk is in te houden.

In dat opzicht benijdden zij de kleine legers, die, in mindere mate gedwongen tot decentralisatie van het onderwijs, daardoor ook gemakkelijker — zonder in schema's te vervallen — de eenheid in tactische opvatting in het officierskorps kunnen bewaren.

Welnu, wij zijn een klein leger, wij zijn een klein officierskorps, wij kunnen centraliseeren en wij doen het niet!

Ik ben er daarom voorstander van om de tactische cursussen aan de H. K. S. te doen geven, omdat daarmee de zeer noodzakelijke overeenstemming — *wat de hoofdlijnen betreft* — tusschen de tactische voortgezette opleiding en de tactische hogere vorming van de beroepsofficieren zal zijn verzekerd.²⁾

¹⁾ Tactiek is geen wiskunde en er is nog veel evolutie te wachten.

²⁾ De kans, dat op den a.s. cursus voor de kapiteins en ritmeesters andere tactische *hoofdbeginselen* zullen worden verkonddigd als op de H. K. S., is inderdaad aanwezig.

De verklaring zal te vinden zijn in het December-nummer van De(n) Militaire(n) Spectator.

Dit kan natuurlijk niet geschieden zonder reorganisatie van die inrichting, maar deze zal m.i. om andere redenen toch niet kunnen uitblijven.

De inleider heeft verder de noodzakelijkheid bepleit van een krachtige, doelbewuste leiding van het voortgezet onderwijs.

Indien ik mij niet vergis heeft hij daarbij ook gesproken van een scheppende kracht.

Hoe stelt hij zich echter voor, dat in *zijn* stelsel de door hem gedachte leider een krachtigen invloed zal kunnen uitoefenen, waar de cursussen voor de kolonels aan de H. K. S. zullen worden gegeven en de andere cursussen onder de divisiecommandanten en in hoogste instantie onder den commandant van het veldleger zullen ressorteeren?

Mij dunkt, dat voor het uitoefenen van een krachtige leiding een ander stelsel van opleiding noodig is dan inleider heeft voorgesteld.

De heer J. RIETSEMA: Mijnheer de Voorzitter. Overste DE GELDER heeft erop gewezen, dat sinds den oorlog algemeen hogere waarde wordt toegekend aan de technische vorming der officieren, ook der troepenofficieren. Ik zou gaarne daarop nader de aandacht vestigen.

Spreker las een zinsnede voor uit het Rapport der Staatscommissie tot herziening van het Militair Onderwijs 1910, waarin verklaard wordt dat de officier in technisch opzicht niet alleen meer moet weten dan de onderofficier, doch dat hij het ook anders moet weten. Toch stelde dezelfde Staatscommissie voor: vermindering van het wiskunde onderwijs aan de K. M. A. Moest die Commissie thans nogmaals voorstellen doen, dan zou zij op die vermindering waarschijnlijk niet meer aandringen. Immers niet alleen is het korps beroepsofficieren sinds 1910 belangrijk ingekrompen, zoodat percentsgewijze meer beroepsofficieren in oorlogstijd leiding zullen moeten geven aan studies op het gebied der ballistiek, etc., maar bovendien neemt thans de techniek in de oorlogvoering grooter plaats in. En alle technische wetenschap berust op wiskunde.

Omstreeks 1910 echter sprak reeds een der wiskunde leeraren van de K. M. A. zich aldus uit: Wij onderwijzen hier niet de hoogere wiskunde, maar een reglement op de hoogere wiskunde. Sindsdien is het programma zoodanig gewijzigd dat we thans zouden moeten zeggen: men onderwijst een uittreksel van het reglement op de hoogere wiskunde.

Ook is het peil der leerlingen gedaald. Toen ik leeraar was in Breda werden artilleristen aangenomen, wier wiskundige kennis bij toelating met 2 werd beoordeeld (in een schaal van 1 tot 10).

Het wiskunde onderwijs dient om de wapentechniek en de ballistiek begrijpelijk te maken. De leeraren in wapentechniek echter genoten nooit hoogere scholing dan die van hun leerlingen. Men zoekt dan ook in de leerboeken over wapentechniek tevergeefs naar mathematische behandeling der stof en daardoor vindt bij de leerlingen de overtuiging ingang, dat wiskunde voor hen van weinig nut is.

Ik concludeer, dat men bij de opleiding tot officier eigenlijk niet van technische vorming mag spreken. Van „voortgezette” opleiding in den troep is geen sprake. In onze tijdschriften zocht men doorgaans tevergeefs naar technische artikelen. In Krijgswetenschap wordt over techniek nauwelijks gesproken. Wanneer echter bij hooge uitzondering in den Mil. Speet. eens een integraal staat afgedrukt, wordt dat artikel niet gelezen. Wiskunde en techniek vinden in ons leger geen waardeering. De hoogst ernstige gevolgen daarvan blijken, wanneer ik wijs op 2⁵ e.M. bommenwerper; op den granaatwerper van 10 e.M.; op de in het Mil. Techn. Tijdschr. vermelde 100 bommenwerpers van 20 e.M.; op de nieuwste mitrailleurdriepootaffuiten; op de mitrailleurkarren. Drama's, die ons groote sommen gelds hebben gekost!

Thans worden te Delft officieren „hooger” technisch gevormd. Maar in Delft wordt geen militaire techniek gedoeceerd. Wanneer wij met vragen daarover bij de professoren komen, zijn zij zonder uitzondering zeer welwillend, maar hun antwoord luidt: dat is ons vak niet, daar weten

wij niets van! Nu geeft prof. dr. JOSSELIN DE JONG ons enkele lessen, bijv. over ballistiek; de gep. vice-admiraal tit. MOUTON en de kapt. ter zee tit. BAART zijn bereid gevonden enkele voordrachten voor ons te houden. Maar dit alles is zeer weinig. Stelt U eens voor dat aan de Hoogere Krijgsschool werden gedoceerd; talen, aardrijkskunde, staathuishoudkunde, etc., maar slechts nu en dan eens een uurtje tactiek. Zóó staat het bij ons ervoor. Het instituut der hoogere technische vorming verkeert nog in de periode van groei, maar voorwaarde tot groei is, dat wij docenten krijgen, dat docenten worden benoemd.

Voorts heeft overste DE GELDER erop gewezen dat studie een prikkel behoeft. Waarin bestaat voor ons die prikkel, wat zal onze toekomst zijn? In een der Franse aanhalingen zei de overste dat de karaktereigenschappen, die een troepencommandant behoeft, op den duur oplossen in hoogere wiskunde. Wij hopen nog niet zooveel hoogere wiskunde te hebben geslikt, dat die eigenschappen reeds zijn opgelost. Dan zou het er niet fraai uitzien met onze carrière, aangezien nog steeds voor bevordering wordt geëischt, dat men een afdeling of bataillon kan commandeeren. Zulk een commando verlangen wij echter niet. Wij verlangen een werkring op technisch gebied, een toekomst, bij, om de gedachte te bepalen, een technische staf, als burger of als militair, om het even. Dat het nuttig en voordeelig zal blijken, eenige officieren in de gelegenheid te stellen ook na hun Delftsche jaren, rustig studie te blijven maken van technische problemen, behoeft ik, onder verwijzing naar de bommenwerpers enz. wel niet nader toe te lichten.

Resumeerende verlangen wij dus: beter onderwijs aan de K. M. A., docenten in Delft en voor onszelf een toekomst als technicus. En nu hedenavond eenige malen is gezegd, dat de Hoogere Krijgsschool haar deuren wijd moet openzetten, wil ik ook vragen om toegang voor de hoogere technische vorming, teneinde te geraken tot het noodige contact tusschen tactici en technici.

De heer BREST VAN KEMPEN: Mijnheer de Voorzitter,

Mijne Heeren, Wanneer ik hier enkele oogenblikken Uwe aandacht vraag, dan is dat niet om met den geachten inleider in debat te treden; integendeel zou ik willen beginnen met te verklaren, dat ik hem mijn volle adhaesie betuig; ik sta geheel aan zijn zijde voor wat betreft de denkbeelden, die hij hedenavond verkondigde.

De inleider heeft gezegd, dat zoowel in het buitenland als hier te lande, aan de eerste opleiding van den beroepsofficier veel zorg wordt besteed, maar dat er bij ons toch nog wel het een en ander aan ontbreekt.

Inderdaad zijn er hier te lande verscheidene personen, die met veel toewijding en zorg arbeiden aan de eerste opleiding der beroepsofficieren, maar als men het vraagstuk van die opleiding meer in zijn geheel beschouwt, moet men m.i. tot de conclusie komen, dat er, naast het goede dat men opmerkt, belangrijke zaken voor een grondige verbetering vatbaar zijn.

Waar nu de eerste opleiding een basis moet vormen voor de voortgezette vorming van den beroepsofficier, zou ik hier enkele opmerkingen willen maken omtrent die eerste opleiding.

In de eerste plaats zou ik de aandacht willen vestigen op de noodzakelijkheid, het onderwijs bij de officiersopleiding wettelijk te erkennen als te behooren tot het hooger onderwijs.

Het staat toch als een paal boven water, dat die opleiding tot dat onderwijs behoort, want wat verstaat men onder hooger onderwijs? Art. 1 der hoogeronderwijswet geeft ons hierop het volgende antwoord:

„Hooger onderwijs omvat de vorming en voorbereiding tot zelfstandige beoefening der wetenschappen en tot het bekleeden van maatschappelijke betrekkingen, waarvoor een wetenschappelijke opleiding vereischt wordt.”

Ongetwijfeld moet de opleiding den officier later in staat stellen, zelfstandig de militaire wetenschappen te beoefenen, *zonder twijfel* moet deze opleiding een voorbereiding zijn tot het bekleeden van de maatschappelijke betrekking van officier.

In de wet dient dus te worden vastgelegd, dat de opleiding tot beroepsofficier tot het hooger onderwijs behoort; zoodra dit geschied is, zullen de bestaansvoorwaarden van het militair onderwijs zijn verbeterd, en daardoor zal men zeker een stap in de goede richting hebben gedaan. Eerst dan wordt het mogelijk, een systeem van onderwijs in te voeren, dat op een breeden, hechten grondslag rust, en dat de voordeelen van het stelsel der Nederlandsche hoogescholen in zich draagt, doch de nadeelen daarvan veronzijdigt. Eerst dan zal de leeraarspositie, zoowel onder de jongeren, als onder de ouderen en bij hoogerhand, meer waardeering vinden en zal het bijgevolg niet zoo moeilijk vallen als thans, om leerkrachten te verkrijgen, die aan hooge eischen voldoen. Eerst dan zullen ten slotte vanzelf het gehalte en de resultaten van het onderwijs aanzienlijk beter kunnen worden.

Niet genoeg kan de nadruk worden gelegd op de noodzakelijkheid van een *zeer goede samenwerking tusschen de leiding en de leerkrachten.*

Aan de K. M. A. wordt — voor zoover mij bekend althans van de zijde der leerkrachten — een groote behoefte gevoeld aan een loyale samenwerking; herhaaldelijk hebben de leeraren in de laatste jaren blijken gegeven, dat zij een zóódanige samenwerking noodig achtten, dat hun ervaringen rechtstreeks ten dienste van het onderwijs zouden worden gesteld. Dat zij deze noodzakelijkheid onder de aandacht brachten, was *hun plicht*, aangezien hiermede het onderwijsbelang zou worden gediend.¹⁾

Een goede samenwerking wordt in een hooge mate bevorderd wanneer daaromtrent bepalingen zijn opgenomen in de voorschriften, zoodat iedereen weet, waar hij zich aan te houden heeft. Zoolang zulke bepalingen niet bestaan, loopt men kans, dat die samenwerking gebrokkig of in 't geheel niet plaats heeft.

Wel vindt men in art. 8 van het voorschrift der K. M. A. de volgende zinsneden:

1) De Voorzitter verzocht spreker, zich tot het onderwerp van bespreking, de *voortgezette* opleiding, te beperken.

„De Eerste officier doet aan den Gouverneur de voorstellen tot regeling van het onderwijs, in overeenstemming met het vastgestelde leerplan en tot afbakening der grenzen van de in elkander grijpende studievakken, na de betrokken officieren- en burgerleeraren te hebben gehoord.

Hij stelt jaarlijks, vóór den aanvang van den zomer- en vóór den aanvang van den winterdienst, in overleg met de betrokken officieren- en burgerleeraren, het tableau van lessen samen en dient dit tijdig in aan den Gouverneur.”

Het betreft hier dus alleen overleg omtrent de indeeling der leerstof en de samenstelling der lesroosters; voorts leert de ervaring, dat over andere belangrijke aangelegenheden, die het onderwijs betreffen, in den regel aan de meeste leeraren geen advies wordt gevraagd.

Beschouwen wij nu het middelbaar onderwijs, dan zien we, dat daar in dit opzicht de toestand veel beter is; in het reglement der middelbare scholen vindt men o.a. de volgende bepalingen:

Van de leeraarsvergaderingen.

Zoo dikwijls hij het noodig oordeelt of ten minste drie leeraren het schriftelijk, onder opgaaf van het te behandelen onderwerp, aanvragen, belegt de directeur eene vergadering van leeraren, in het tweede geval binnen acht dagen na ontvangst der aanvraag.

De directeur is voorzitter van de vergadering. Voor ieder schooljaar kiest de vergadering uit haar midden een secretaris.

Ieder leeraar kan, mits ten minste één dag te voren, ieder onderwerp, het onderwijs, de leerlingen of de school betreffend, op de agenda voor een te houden vergadering doen plaatsen.

Ieder leeraar is bevoegd na behandeling der agenda andere onderwerpen, het onderwijs, de leerlingen of de school betreffend, ter sprake te brengen. De beraadslaging over deze punten kan door den voorzitter worden verdaagd tot een volgende vergadering, die binnen acht dagen moet worden gehouden.

De vergadering van leeraren, is bevoegd voorstellen te doen aan onzen Minister en den directeur-generaal.

In de voorschriften der K. M. A. en van den Hoofdeursus komen geen bepalingen voor omtrent leeraarsvergaderingen.

Wel worden er in de laatste twee jaren (aan den H. C.

gedurende het laatste cursusjaar), telkens na het verschijnen der studielijsten, vergaderingen met de leeraren gehouden, enkel ter bespreking van de studieresultaten der leerlingen, hetgeen uiteraard zeer nuttig is en alle waardeering verdient.

Het staat op de K. M. A. natuurlijk aan iederen leeraar vrij, om aan den gouverneur te vragen, een bijeenkomst van leeraren te beleggen ter bespreking van een bepaald onderwerp; maar bij ervaring is gebleken, dat het K. M. A.-bestuur zulke vergaderingen liever niet bijeenroept. Het recht om voorstellen te doen aan den minister — zooals dit aan een H. B. S. door de leeraren kan geschieden — is voor de K. M. A. evenmin reglementair vastgelegd. Wel dienen er soms leeraren individueel of groepsgewijze een voorstel in (b.v. ter verbetering van het onderwijs, of tot overplaatsing van een cadet naar een ander wapen of tot verwijdering van een cadet, enz.); over de wijze waarop in de laatste vijf jaren zulke voorstellen vaak werden afgodaan zal ik hier niet uitweiden, doch wil in dit verband alleen dit zeggen, dat het zonder twijfel zeer heilzaam zou zijn voor de officiersopleiding, indien er een bepaling bestond, op grond waarvan leeraren — langs den hiërarchieken weg — voorstellen zouden kunnen richten tot den minister.

Op grond van deze beschouwingen kom ik dus tot het lesluit, dat er, in afwachting van de wijziging op de wet voor het militair onderwijs, *in het bestaande stelsel al dadelijk een regeling behoort te worden getroffen, waardoor een goede samenwerking tusschen het bestuur der onderwijsinrichtingen en de leeraren zooveel mogelijk wordt bevorderd.*

De heer VAN ERMEL SCHERER: Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren. De Hoogere Krijgsschool mag zich wel geveild gevoelen door het beroep, dat van verschillende zijden op haar gedaan is. Toch zijn er ernstige bezwaren tegen het voldoen aan dat beroep.

Tot mijn genoegen heb ik hedenavond gehoord, — in tegenstelling met wat ik uit ingeziene bescheiden meende te moeten opmaken — dat de band, dien de inleider zich denkt tusschen zijn „centre de hautes études” en de H. K. S. voornamelijk

bestaat in het gebruik van het gebouw der H. K. S. Immers hij denkt zich als leeraren generaals en kolonels, dus leeraren *niet* tot de H. K. S. behoorende. Ofschoon ik over 't algemeen voor ons niet veel voel voor dit „centre de hautes études”, vervalt daardoor één der bezwaren, die ik tegen den opzet van den inleider had.

Wat nu de opleiding voor den kapiteinsrang en voor den majoorsrang betreft, vermeen ik, dat deze aan de betrokken chefs moet blijven. Bij de regimenten kan door regimentscommandant en hoofdinstruceur de opleiding der luitenants tot kapitein geschieden. Een cursus acht ik hier niet gewenscht. Wel acht ik een cursus gewenscht voor den majoorsrang, doch die moet m.i. niet aan de H. K. S., doch bij de divisïën gehouden worden. Als leeraren moeten optreden officieren van de divisïën, waarbij ik in de eerste plaats denk aan de officieren van den divisïestaf. Brengt men den cursus aan de H. K. S., dan krijgt men juist datgene, waartegen de generaal WITTEK zooeven m.i. zéér terecht bezwaar maakte, n.l. dat nieuwe denkbeelden als het ware van onderaf in den troep gebracht worden en dat de divisie-, brigade- en regimentscommandanten van hun onderhebbende kapiteins, die een cursus gevolgd hebben, moeten hooren, wat nu de opvatting van het oogenblik is. Ik acht een ander stelsel gewenscht en wel dit: dat de C. V. zijn meening kenbaar maakt en zijn invloed uitoefent op zijn Div. C. C. en dat deze hun invloed uitoefenen op hun onderhebbende brigade- en regimentscommandanten en door middel van cursussen, die onder hun toezicht staan, ook op de aanstaande majoors. Dán kan men eenheid van bovenaf krijgen. Het aantal van 40 à 50 deelnemers, dat zooeven genoemd is, is veel te groot voor een gecentraliseerden cursus en zeker voor de H. K. S. bij haar tegenwoordige organisatie. Dit aantal over de divisïën verdeeld geeft groepen van 10 à 12 deelnemers, wel ongeveer het juiste getal om bij een oefening op de kaart of in het terrein, of bij een bespreking met debat, allen daaraan werkdadig te doen deelnemen.

Ten slotte moet er ook rekening mede gehouden worden, dat de aard van het onderwijs aan de H. K. S. en op een

cursus, als hier bedoeld, geheel verschillend is. Aan de H. K. S. moet de militaire *wetenschap* gedoceerd, op den cursus moet het militaire *handwerk* geleerd worden.. Deze beide soorten van onderwijs, als het ware gelijktijdig, aan dezelfde personen op te dragen, zou het opleggen van een te moeilijke taak zijn, waarvan de nadeelige gevolgen voor het onderwijs, zoowel aan de H. K. S. als op den cursus, zeker niet zouden uitblijven.

De heer DE GELDER: M. H. de Voorzitter, Mijne Heeren. Mag ik beginnen met een woord van dank te richten tot de debaters voor de instemming over het geheel met mijn denkbeelden betoond. Voorts zal het U zijn opgevallen, dat wij een carambolespelletje hebben bijgewoond. De leeraren van de H. K. S. oordeelden reeds zwaar genoeg te zijn belast en sloegen het balletje der opleiding naar de divisie-staven, waarop van deze zijde de bal weder naar hen werd teruggekaatst enz. Maar, zoo komen wij er niet. Er moet tot elken prijs *een begin* worden gemaakt; kan dit niet door, bij handhaving van alle gebruikelijke oefeningen en reizen, daaraan nog meer toe te voegen, dan zullen deze oefeningen en reizen eens een jaar achterwege moeten blijven. Op den duur hoop ik dan tot ruimer kring en, kan het zijn, zelfs tot leeraren in de organisatie der korpsen te komen.

Ik wil overigens de sprekers in volgorde beantwoorden, kan hen echter niet op den voet volgen. De kapitein VON GEUSAU was beducht, dat men op grond mijner voordracht het officiers-korps zou beschuldigen niet op de hoogte te zijn. Ik vrees daarvoor niet, waar men toch ditzelfde evenmin uit tegenover de buitenlandsehe collega's, die wèl een voortgezette vorming ontvingen en... een langdurige oorlogspractijk achter zich hebben. Bovendien meen ik, dat in zijn geciteerde voorstellen ook wel iets aan het adres der collega's is te vinden, meer dan in mijn voordracht.

Ik acht — en ik waardeer bijzonder den steun, mij door generaal WITTERT ten deze verleend — den cursus van luitenants voor den kapiteinsrang, óók ter aansporing tot studie, zeer gewenscht; voor de hoogere chefs treedt hierbij

de noodzakelijkheid eener unité de doctrine op den voorgrond.

De heer SCHURMAN sloot zich hierbij aan, doch meende meer op *eigen* arbeid te moeten drukken.

Waar mijn 3e Stelling luidde: „Dit stelsel zal *in de eerste plaats* moeten steunen op eigen studie, welke derhalve van hoogerhand krachtig dient te worden aangemoedigd”, behoef ik hierop wel niet in te gaan. Anders staat het echter, waar deze spr. de programma's voor kolonels wat uitgebreid achtte en vreesde, zonder wijzigingen in de vredes-organisatie, geen leerlingen voor de cursussen te zullen hebben.

Waar de kolonels wel niet geheel onvoorbereid zullen zijn, waar de winterploeg bij sommige regimenten 25 man telt, kan ik zijn bezwaren niet deelen. Ook verwerp ik het denkbeeld, met de hoogere opleiding nog maar wat te wachten. Neen, M. H., wij zeggen, met KUYPER „wij kunnen niet wachten, geen dag en geen nacht.”

Ik heb overigens den I. M. O. niet genocmd; wel heb ik gewezen op de noodzakelijkheid van een kern; er moet een leider zijn van het onderwijs der officieren. Wie dit zal zijn is mij onverschillig; het gaat niet om den persoon, doch om de zaak. Maar... het zal een scheppende kracht moeten zijn. De heer RIETSEMA acht het wenschelijk in de hoogere vorming der officieren verbetering en meer eenheid te brengen; ik onderschrijf dit volkomen, doch liet het met opzet onbesproken.

De heer BREST VAN KEMPEN verlangde verbetering in de opleiding tot officier; ik geloof, dat dit met mijn voordracht slechts in verwijderd verband staat.

De heer VAN ERMEL SCHERER meende, dat ik een cursus voor kapitein bij de H. K. S. verlangde; ik heb daarover niet gesproken, doch verlangde deze cursussen in de groote garnizoenen.

Met deze opmerkingen, M. H. meen ik de debaters te hebben beantwoord. Rest mij nog er op te wijzen hoe wel van alle zijden gebleken is, dat men het groote belang der zaak beseft. Over details valt te praten, mits het ons slechts gelukt het beginsel doorgevoerd te krijgen.

En hiermede. M. d. V. zeg ik U dank voor de gelegenheid mij ter beantwoording geschonken.

De VOORZITTER: Mijne Heeren. Thans aan mij nog een kort slotwoord.

De algemeene instemming, luit.-kol. DE GELDER, waarmede Uwe denkbeelden in beginsel hier zijn ontvangen, moge voor U een groote voldoening zijn. Zij maakt het feitelijk ook onnoodig nog verder op deze zaak in te gaan. Indien het Legerbestuur nu slechts de noodige aandacht wil schenken aan het hier gesprokene, dan is de voortgezette opleiding van den beroepsofficier verzekerd.

Hulde brengende aan den degelijken arbeid van den inleider van hedenavond, bied ik hem den hartelijken dank aan van het bestuur voor zijn voordracht, terwijl ik den debaters erkentelijk ben voor hetgeen zij in het midden hebben gebracht.

Ik sluit de vergadering.

STELLINGEN.

1. In verband met de hooge en voortdurend stijgende cischen, aan de beroeps-officieren te stellen, wordt in de meeste legers niet slechts aan hun eerste opleiding, doch eveneens aan hun voortgezette vorming veel zorg besteed.

2. Ons leger maakt op dit laatste een ongunstige uitzondering, doch zal hieromtrent niet langer achter kunnen blijven en mede tot een bepaald stelsel moeten komen.

3. Dit stelsel zal in de eerste plaats moeten steunen op eigen studie, welke derhalve van hoogerhand krachtig dient te worden aangemoedigd.

4. Daarmede zal het echter moeten berusten, zoowel op een meer systematisch werken in den troep en vele specialisten-cursussen, als op een aantal theoretisch-practische cureussen voor den hooger rang, waarbij ook de hoogste rangen niet mogen zijn vergeten.

OVERZICHT van de jaarlijksche opleiding der officierskaders in een belangrijk Fransch garnizoen voor alle wapens.

(Het dient om de gedachten te bepalen en is berekend op 10 maanden; de beide overige zijn gereserveerd voor verloven, kampverblijf e. d.). Circulaire 31 Jan. 1921.

KORPSGEWIJZE.	GARNIZOENSGEWIJZE.
---------------	--------------------

I. VOORDRACHTEN, ENZ.

Besprekingen.

Gezamenlijke bestudeering van de reglementen der verschillende wapens 12

Voordrachten.

Organisatie d. Inf. Divisie op voet van oorlog, marschen, legering, aanval, verdediging	2
Infanterie	2
Artillerie	3
Genie en verbindingsdienst	In het kader 1
Cavalerie	van de 1
Aanvoer van munitie	Inf. Div. 1
Aanvoer van levensmiddelen	1
Geneesk. dienst	1
Tanks	2
Vliegwezen	1
Algemeene onderwerpen	5
Totaal	20

II. OEFENINGEN OP DE KAART.

2 Regiments-oefeningen per jaar, in totaal omvattende 4 à 5 séances (van 1½ à 2 uur) 5

2 Oefeningen per jaar, omvattende in totaal 4 à 5 séances (zoo noodig herhaald ten einde allen om beurt hieraan te doen deelnemen) 5

Totaal generaal 42 bijeenkomsten binnenshuis (of één p. week).

III. KADEROEFENINGEN.

Maandelijks een of twee regiments-kader oefeningen, voorafgegaan door een inleiding op de kaart. Per jaar 15

Maandelijks een of twee garnizoens kader oefeningen, voorafgegaan door een inleiding op de kaart. Per jaar 15

Totaal generaal der kader oefeningen 30 (of 3 per maand).

BIJLAGE II.

Het Amerikaanse leger beschikt over een Militaire Academie (Westpoint) ter vorming van officieren, een Hoogere Krijgsschool (Washington), zoomede over een aantal scholen „de perfectionnement et de recherches” en wel:

voor infanterie, voor tanks, voor veld-artillerie, voor kust-artillerie, voor cavalerie, voor aviatiek, voor vliegertaactiek, voor hogere vlieger-opleiding, voor ballons-captifs en bestuurbare ballons, voor vlieger-techniek, voor genie in verband met luchtvaart, voor geneeskunde id., voor genie, voor verbindingdienst, voor administratie, voor intendance, voor motortransportdienst, voor comptabiliteit, voor arsenalen, voor arsenaal-specialisten, voor oorlogs-chemie, voor opvoeding en ontspanning, voor kampements-inrichting en voor bevelvoering.

Ten slotte heeft het nog „speciale scholen” voor geneeskunde, voor id. te velde, voor tandheelkunde, voor veterinairen dienst, voor aalmoezeniers, voor muziek en voor bakkerijen en keukendienst.

(Zie Memorial de Infanteria van Februari 1924, blz. 127, vermeld in B. B. Juli 1924).

BIJLAGE III.

Circulaire van den Franschen Minister van Oorlog (d.d. 24 Juni 1922) : zie La France militaire van 1 Juli.

ENSEIGNEMENT

des Ecoles et des Centres d'instruction.

Il a été constaté, au cours des stages de franchissement de grade et du séjour des écoles au camp de Mailly, que le principe de la collaboration intime des différentes armes au combat ne domine pas suffisamment l'enseignement des écoles et des centres d'instruction.

Les procédés d'emploi au combat d'armes autres que la leur sont souvent peu connus par les élèves et les stagiaires.

Il arrive, d'autre part, qu'au cours d'exercices sur le terrain ou sur la carte exécutés comme application d'un cours d'arme, il est fait abstraction ou insuffisamment état de l'action simultanée des autres armes.

De tels errements, s'ils se perpétuaient, risqueraient de provoquer le retour à un esprit particulariste dont le danger n'est plus à démontrer, et que la guerre a sévèrement condamné.

Les causes.

Les causes sont de plusieurs sortes: certains instructeurs ou professeurs hésitent trop souvent à parler des autres armes, soit parce qu'ils les connaissent eux-mêmes insuffisamment, soit parce qu'ils ne veulent pas „compliquer la question”; les programmes étant généralement très chargés, les commandants d'école recherchent avant tout *l'essentiel*, et certains pensent que l'étude des autres armes n'est pas indispensable à de jeunes officiers; l'éloignement d'unités de toutes armes rend le contact avec elles difficile.

Ce sont là des raisons qui ne peuvent être admises.

La guerre a suffisamment démontré que la connaissance du cadre d'autres armes dans lequel on doit se mouvoir au combat, des possibilités et des désirs de celles-ci, est une des notions les plus essentielles qu'un officier doit posséder dès l'origine.

D'autre part, il est toujours possible de remédier à l'absence d'autres armes dans la garnison même, soit en faisant participer à l'instruction de l'école certains officiers de garnisons voisines, spécialement choisis, soit en leur substituant des instructeurs du cadre même de l'école pour lesquels ce sera un excellent exercice. Dans toute école, on doit pouvoir organiser pour une manœuvre les élèves en compagnies, batteries ou escadrons.

Le ministre estime donc que, dans les écoles militaires et centres d'études ou d'instruction, l'instruction doit être dominée

par la préoccupation constante de la liaison des armes. A cet effet, les élèves officiers et officiers élèves devront recevoir, en plus d'un enseignement *théorique aussi restreint que possible*, un enseignement *pratique*, au moins pour les armes avec lesquelles la collaboration est la plus nécessaire au combat.

Pour l'infanterie: artillerie, chars de combat et cavalerie.

Pour l'artillerie: l'infanterie et les chars.

Pour la cavalerie: l'artillerie, l'infanterie et les chars.

Pour le génie: l'infanterie et l'artillerie.

Pour les chars: l'infanterie et l'artillerie.

L'emploi de l'aviation doit être connu de tous, mais il ne peut être question d'étudier la manœuvre des unités de cette arme qu'au camp, et sous forme de démonstration.

L'enseignement pratique devra comprendre: des démonstrations, faites par une troupe sur le terrain, des procédés de manœuvre au combat des petites unités, présentées sous forme de tableaux frappants et se succédant lentement: l'exécution par les élèves de la manœuvre de ces petites unités.

Ces démonstrations ou manœuvres seront complétées par des manœuvres d'ensemble de toutes armes, exécutées au camp pendant la période d'été, et au cours desquelles le cadre et les élèves d'une école serviront pour leur arme de cadre aux élèves des autres écoles (ces derniers étant les exécutants).

Les officiers d'autres armes affectés à chaque école pour cet enseignement devront être considérés plutôt comme des instructeurs, que comme des professeurs, leur enseignement devant être plus *pratique* que *théorique*.

Les commandants d'école voudront bien, en conséquence, assurer immédiatement dans l'enseignement la *prédominance du principe de la liaison des armes*.

A cet effet, ils introduiront dans leurs programmes, pour chaque catégorie d'élèves, les séances nécessaires à la mise en pratique des directives ci-dessus.

